

# BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kerepesi-ut 25.



Főszerkesztő:

ÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:

A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).  
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

## Az államosított többség.

Budapest, július 24.

(K.) Próbáljunk hozzászólni a miniszterelnöki nyilatkozatok egészen új formájához. Idáig úgy volt, hogy a mindenkor miniszterelnök vagy nyilatkozott, vagy kitért a nyilatkozat elől. Ha nyilatkozott: a sztenogram elkapta, a nyomtatott napló megörökítette szavait s azoknál fogva akár eszterdők mulva is meg lehetett fogni. Ha pedig nem nyilatkozott: nos hát akkor már ugyis meg volt fogva. Khuen-Héderváry azonban reformálta a miniszterelnöki nyilatkozatok formáját. Eleinte úgy nyilatkozott, hogy minden nyilatkozata megfiadott s előbb magyaráznia kellett nyilatkozatát, aztán magyaráznia kellett a magyarázatot is. Ebből különféle kellemetlenségek támadtak. Most tehát a miniszterelnök ur gyökeres reformot eszelt ki. Egyszerűen hang nélkül nyilatkozik, fejbólintással. Apponyi a hadsereg magyar szellemének szüksége volt arról beszélt: a miniszterelnök ur bólintott a fejevel. Ma Vázsonyi a horvátok szabadságvágyának kielégítéséről beszélt: a miniszterelnök ur megint bólintott a fejevel. Sztenogram ezt föl nem jegyzi, napló meg nem örökíti, Bécs és Zágráb meg nem hallja: a magyar parlament azonban úgy látta, hogy a miniszterelnök helyeselte Apponyi szavait és helyeselte Vázsonyi álláspontját is. Látnivaló, hogy ez nemcsak kényelmes, de egyben igazán brillians reform. Mert a kötelező kormánynyilatkozat helyét elfoglalta ime a nem kötelező fejbólintás, mely lefelé megnyugtat, fölfelé pedig egyszerűen észrevehetetlen. A magyar parlament ám higgye, hogy a miniszterelnök egészen Apponyi álláspontján van: Bécs a fejbólintást nem hallotta, a napló azt eljövendő idők számára föl nem jegyezte. A magyar parlament ám hadd gondolja, hogy a magyar-horvát viszony egészségesebb ala-

pokra fektetése szempontjából a miniszterelnök is úgy vélekedik, mint Vázsonyi: Zágráb ez a fejbólintás nem látszik s a napló ezt sem örökíti meg. Nagyon megnyugtatók és abszolút nem kötelezők az ilyen fejbólintó kormánynyilatkozatok. Ha pedig a parlament szentanuk valamelyike akarná az ilyen helyeslő fejbólintásokat valamikor a miniszterelnökre ráolvasni, hát az egyszerűen naiv lélek volna. Fejbólintás mint kötelező nyilatkozat? De hisz az a bólintás nem szól senkinek és semminek! Ugy látták, hogy a miniszterelnök bólintott a fejével? Nagyszerű! Egy alkalmatlan légy szállt a kegyelmes ur orrára, azt zavarta el a bólintással. S egy légy talán csak nem döntő politikai tényező még!

Igen, a miniszterelnök ur meghallgatta Apponyi beszédét. Bólintott, de először nem reflektált a beszédre. A szabadelvűpárt kiélvezte a bólintásban elképzelt helyeslést, Bécs pedig nem látott, nem hallott semmit. A miniszterelnök meghallgatta ma Vázsonyi Vilmos hatalmas filippikáját a magyar érdekek védelmével szépitett, de minden ízében szabadságfójtó horvát kormányzatról s mikor Vázsonyi azt fejtegette, hogy a magyar-horvát testvériség csak egyforma szabadsággaranciákon épülhet fel: a miniszterelnök ur megint bólintott s előszóval megint nem felelt. A szabadelvűpárt ma is boldog volt, mert a fejbólintást helyeslésnek magyarázhatta és Zágráb erről se tudhat meg semmi autentikusát. A miniszterelnök ezentul egyáltalán csak bólintani fog, beszélni soha. Miért is beszélne? Bécs vagy Zágráb meg nem kommentálni talán szavait, míg a fejbólintást nem tudja kommentálni s a magyar többségnek a bólintás is tulvilági megnyugtatás. Hiszen láttuk ma, hogy Vázsonyi valóságos inkvizícionális műszereket gyártott Tomasics miniszternek májusban, még egyszerű képviselőkorában mon-

dott beszédéből s a szellem, a guny és az igazság rettentő erejével szegezte a miniszterelnöknek azt a kérdést: ő is vallja-e, amit Tomasics mondott, hogy a magyar-horvát ki-egyezős nincs becsületesen végrehajtva; ő is vallja-e, hogy a magyar királyi államvasutak horvát vonalán a horvát nyelvnek kell érvényesülnie; ő is állja-e, hogy a horvát zavar-gásokat olyan pénzekkel szitották, melyek a magyar birodalom keretén belül „jöttek-men-tek”? Hallotta a miniszterelnök a kérdéseket, de még a tortura alatt se vallott. Még szint se vallott. A szabadelvűpárt pedig nem bánta. Túrte és megnyugodott a hallgatás-ban. Még talán imponált is neki az a romantikus hős, akiből a tortura se tud kivenni egy áruló vállomást. Igazán oktan önfelel-dozás volna, ha a miniszterelnök ennek a többségnek megnyugtatása céljából a száját is kinyitná. Egy fejbólintás is elég. A többség egy ilyen nemzeti fejbólintástól gyönyörgör-csöket kap és kéjtől vonaglik.

Oh mennyire talál az a kép, melyet Vázsonyi a többségi akarat elzúllásáról megraj-zolt! Azt mondta a Terézváros zseniális kép-viseelője, hogy a többségi akarathoz kétféle kell: többség és akarat. A szabadelvűség klasszikus korában volt többség s volt a többségnek akarata. Az a többség tudott akarni a kor-nával szemben s a mostani miniszterelnök ur klasszikus tanu rá, hogy az a többség akkor annak is érvényt szerzett, ha valakit nem akart. Akkor volt többségi akarat, mert volt többség és volt akarat. Akkor azt a többségi akaratot nem kellett emlegetni, mert eleven volt és éreztette magát. De ma? Herkules el-vegezte fizenkét munkáját, Augias istállóját is kisöpörte meg, aztán észre sem vette, hogy már ott ül Omfale asszony lábainál és maga tartja a pamutot, melyből számára hálósípkát kötnek. Mivé lett Herkules? Munkához szokott te-nyerei tapra fanyalodtak s aki sziklá-

## TÁRCA

### A kezelési átalány.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Thury Zoltán.

A drubina gyertyagyárban egy Happer nevezetű kis porosz ember volt az ur. A gyárban tudniillik. Benn az irodákban egy másik német rendelkezett, aminthogy ez így is van rendben, tekintettel arra, hogy magyar vállalkozás a gyár. A kis porosznak gyertyamester a hivatalos címe. Zömök emberke, rettenetes izomerővel. Valóság-gal megdöbbenők voltak a karjai, ha a munká-ban folgyurte rajtuk a kabát-meg az ingujját. Mintha az izmokra kigyók csavarodtak volna föl, eleven, ide-oda tekerődöz ideg-kigyók, amik beleveg-ződtek egy-egy rettenetes keményfogásu marokba. Ha ez az ember haragszik, nem okos dolog a kezébe kerülni. Pedig hát ez bizony gyakran megcsett. Jóllelkü ember volt, de hirtelenmégü, s egy-egy olyan napon, amikor ballábbal kelt ki az ágyból, a másik német aggodalommal vigyázott kifelé az iroda ablakán át az udvarra, hogy nem hall-e valami halálordítást. Egyszer csakugyan hallott is valami ilyest s átrohant az udvarra és igen kellemetlen helyzetből szabadított ki egy tót legényt. A legényt a feje fölött forgatta Happer s amikor az igazgató kiabált a háta mögött, hogy um Gottes Willen... — belesapta egy láda fagygyuba. — Egyéb-ként is pofokodott azonban. Ez már az üzemhez tar-tozott. Aki feleselt, annak az areán hirtelen el-csattant a pof s nagy sunyképü kamuszk csak a fogaikat viesorgatva, a töméntelen erő előtt meghunyászkodva, végezték a dolgukat. Ha a

Happer ur karja máról-holnapra megbémult volna, egyszerre megbomlott volna a silányul fizetett s tisztán csak a nyers erővel fegyelmzett tömeg-ben a rend. Pedig hát néha nyolcszázan is dolgoz-tak a gyárban. Olyan nyolcszázan, akik ha kivonulnak, el kell oltani a kemencékben a tüzet. Vége az esztendőnek, no meg az osztaléknak is, amit pedig nyugodalmas méltósággal bekövetel-tek minden évben a részvényesek.

A többek között azonban elcsattant egy olyan pof is, amibe nem tudott belenyugodni az, aki kapta. Tudniillik éppen a munkáslányok előtt kapta, akik között ott volt a szeretője is, s ahogy kidüllet szemekkel körülbámult, hát olyasmit veit észre, hogy csunya megvetéssel vigyorog rá a lány. Erre az első meggondolatlan perében neki akart menni Happernek, de aztán hirtelen meg-gondolta a dolgot és bömbölni kezdett, hogy: van törvény, a munkásember se kutya, s hátulról keményen megfenyegetve a már messze járó Hap-per, kijelentette, hogy bíróság elé viszi az ügyet. A lányok ezen is szélesen, kegyetlenül vigyorogtak s némelyik lopva a porosz után sandított. Erezték, hogy itt egy a maguk sorából való embert igaz-ságtalanul megbántottak, de akadt köztük olyan is, aki gondolkodás nélkül, egyszerűen csak úgy odadobta volna magát Happer urnak, hogyha olyan kegyes volna, hogy észrevenné... A leg-ény immel-ámmal végezte a dolgát estig, folyton emlegetve a törvényt, meg azt, hogy: pénzbe ke-rül az urnak ez a pof, s másnap csakugyan be-mont a városba. Csak a délutáni félnapra állott munkába s az időt jóformán azzal töltötte el, hogy ide-oda ténferogva a gyárban, megsugta mindenkinek, hogy beadta a panaszt. — Pénzbe fog kerülni neki ez a pof... .

Került is. A tárgyalásra kocsit kellett fo-gadni. Nyolc hatos oda, nyolc vissza. A bíró

pedig öt forint büntetést rótt ki rá. De azért nem volt mérgesebb a porosz, mint egyébképpen, amikor a kocsija befordult a gyárudvarra. Az ut kirázta belőle a haragot s magában valami olyasra is gondolt, hogy igaz van a legénynek. Végre is valamiféle elégtételt neki is kijár — s talán lehetne kitalálni módot arra is, hogy másképpen tartsa fenn a rendet. Unta már azt, hogy mindig csak pof és pof. Mintha acélkeménységű kezének meggyalázását látta volna abban, hogy olyan em-bereket út folytonosan, akik közül egy se meri vissza-vágni. — Azonban hiába gondolkozott, nem jutott észébe semmi megoldás. Egy kicsit fanyar kedvben nézett körül. Itt nem nevelnek munkást. Aki nap-számra jön a gyárba, mintha már bukott ember lenne. Nem a munka tisztas méltóságáért, hanem kényszerből dolgozik. Meghunyászkodva, a sorsá-val soha meg nem békülv, kénytelen-kelletlen adva bele a nyakát a majdnem ezer emberből álló gépezetet dirigáló kemény szigorúság jármába... Bántotta a szerepe, ami olyasforma, mintha kocsis lenne, aki sok lovat hajt s közülük puffogtat, — de hát mit csináljon? — Különben mindjárt az igazgatóhoz ment s beadta neki a számláját.

— A fuvar oda meg vissza: egyhatvan. A pof meg öt forint.

Az igazgató rábámult.

— A pof? — De hát édes uram, ehhez nekünk nem igen van közünk. Ön nem tud fölmu-tatni semmiféle igazgatósági határozatot, ami arra utasította volna, hogy testi fenytéket haszná-ljon. Ön — végre is — művelt ember, aki egyébképpen is megtalálhatja a módját annak, hogy fegyelmet tartson a munkások között....

— Jól van. Hát én többet egy pofot se adok senkinek.

Indult kifelé, de az igazgató utána szó-lott és pedig hirtelen, hogy valahogy el ne menjen.

kát mozdított, most maga sem tud mozdulni. Egy hadverő hős, akivel most dohánzt vágtat magának kevés vágott dohánnyu gazdája. Egy minden versenyben diadalmas paripa, mely az omnibuszt sem tudja már elhuzni és kábultan járja, mikor vágják bele a virslibe. Kárhuzatos letörése egy ragyogó multu többségnek s az benne a legkárhuzatosabb, hogy mindenki látja, csak maga a többség nem. Nem lát az semmit, önmagát sem. Némi életöszton dolgozik még benne s ez teszi, hogy a horvát szalmazsálhoz is paszkodik, de ugyanolyan eszméletlenül fogózkodnék a meztelen kardba is, melyen kezeit elvágja. S éppen azért nem imponál senkinek, mikor néhai nagy erejére s a többségi akaratra hivatkozik, mert az a nagy erő csak volt s az az akarat is csak volt. Ma egy elfonnyadt, letörött aggastyán zsörtölődik az ország portáján s közneveltséget vagy legalább is szánalmat kelt, mikor azt meséli, hogy ifjkorában valami Sámson volt, aki vállának egyetlen fesztisével oszlopokat rendített s az előítéletek palotáját döntötte le. Am jól van — ne nevéssük ki a szegény öreget, de adjunk neki penzót és küldjük nyugalomba. Ne kolduljon és ne rontsa az illuziót régi idők botor emlegetésével!

Államosított többségnek nevezte Vázsonyi a mai szabadalvűpártot. Holnap és holnapután a nemzet is annak fogja nevezni. Minden hatalmat a kormány kezébe adott ez a többség s most a kormány kezében van a többség maga is. A kiszemelt miniszterelnök a koronától megbízást és többséget kap. A megbízást megbecsüli, a többséggel szemben már erre sem érzi magát kötelezetnek. Hiszen államosított többség. A korona megbizottja átveszi és rendelkezik vele, mint akármelyik érkező pénzügyminiszter a fincaival. Mert ők nem a pénzügyminiszter hivatalnokai, hanem az államéi. Aki elment: nincsen — aki jön: azt szolgálják. S a többség sem az új gazdáját nézi, mindegy neki, akárci a gazda. A korona küldte s akit a korona küld, azt virággal, alázattal és hódolattal fogadja az államosított többség. Azt mondja valaki, hogy hát Tisza István? Hiszen azt is a korona küldte! Igaz. De a többség volt az, amelynek Tisza István nem kellett? Nem. A kisebbségnek nem kellett. És Khuen-Héderváry, akinek fejbólintásai is elragadják már a többséget, szintén azért fog mihamarább távozni, mert a kisebbségnek nem kell. S ez nem azt je-

lenti, hogy most felfordult a világ s a kisebbség diktál. A kisebbség akarata azért dönt, mert a többségnek nincs akarata. Ha lesz többség s a többségnek lesz akarata, akkor a kisebbség kénytelen lesz magát alárendelni. De egy államosított többség s a nyakára küldött vezér előtt nincs ok meghajolni...

## ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, július 24.

A karzatokon ugyanolyan nagy és színes közönség, mint tegnap és tegnapelőtt, csak hogy valamivel demokratikusabb. Ami onnan van, hogy ma Vázsonyi Vilmos, a Terézváros demokrata képviselője beszél, akinek szintén megvan a maga karzata, még pedig semmivel sem kisebb, mint a Ház bármely igen kiváló szónokáé. Ez a karzat csupa szeretet és odaadás; csupa várakozás és lelkesedés. És egy-egy szónoki diadal után csupa büszkeség.

A büszkeségre volt ma elegendő oka a hűségese karzatnak. Vázsonyi mai sikere egyike volt eddigi lezsebb sikereinek. Gazdag oratóri készségének minden fegyverét kihasználta; temperamentumának, okosságának, szatirjának, elmés-ségének teljességét vitte harcba harmadfélórás nagy beszédében.

A kormány és a szabadalvűpárt viszonyának kegyetlen jellemzését adta előljárójában. Az antitézisek kormányának nevezte a Khuen-Héderváry-kormányt, amely átmeneti programot ad és huszeszetendős kormányzatra akar berendezkedni; hivatalnok-kormány és a parlament kormány pretenziójával lép fel; alkotmányos kormányának mutatkozik be és az abszolutizmus sötét háttérét festi meg. Mindezeknek a tetejében szabadalvűnek is mondja magát az a kormány, amelynek a fejét 1894-ben a szabadalvűpárt méltatlannak ítélte a szabadalvű egyházpolitika befejezésére. A szabadalvűpárt most ezt a kormányt elfogadja, s ezzel be van fejezve a szabadalvűpárt államosítása.

A szélsőbalon harsogó derűltég támad, amely fokozódik, mikor Vázsonyi hozzátesszi, hogy ezt a frigyötést egy amerikai izü *par distance*-eljegyzés előzte meg.

Kiméltelen gunnyal és logikával folytatta ezután a többség és az új vezér frigyötésének genezisést.

— Hol adott a párt programot, amelyet a miniszterelnök elfogadjon?

— No no, nem úgy mondom. Végre is mi nem vagyunk számaritásus egyesület, hanem részvénység. Különbem, ahogy gondolja...

— En ugy gondolom.

— Hogy?

— Hogy én az én rizikómra senkit se csapok pofon ezután. A fizetésemből élek, családom van, én az efféle nem engedhetem meg magamnak. Ha kell a gyárnak, hát fizesse meg a gyár.

— Dehogy kell.

— Hát akkor rendben van.

Megint elindult, de most már sokkal határozottabban, egy kis felháborodással és fölírntva az egyk vállát. — Bánom is én. Csakugyan igaz, hogy nincs utasításom rá, és szégyenlem magam, hogy efféle csinálom... Ezzel a karral... Utálatos — és akkor még nekem mondják, hogy nem fizetik meg a költséget? Hát talán hasznom van rajta? S talán mulatságos ez a szerep? Tessék elvállalni.

— Ne tüzeljen. En megértem azt, amit meg lehet érteni. Ezt a számlát kiutalványozom a magam felelősségére, hanem a jövőre nézve az igazgatóság utasításához kell tartanom magam. Majd meglátjuk. Azt semmiesetre se kívánja ontól senki, hogy ne tartson rendet. Ha a rend itt-ott kerül egy kis poppénzbe, hát egye meg a fene... Van efféle mellékes kiadásunk amugy is elég, egygyel több vagy kevesebb, mind megegy...

— Hát akkor minek beszélünk annyit?

— It az utalvány, fizettesse ki magának. A jövőre nézve meg beszélünk még. Jó?

— Nekem nem sok mondanivalóm van. A költség a gyáré.

A legközelebbi igazgatósági ülésen csakugyan szóba került a dolog. Heten ültek a zöld asztal körül. Egy kegyelmes ur, kisebbfajtájú, afféle tessék-lássék kegyelmes ur meg a szomszéd faluból egy fűszeres és egy helybeli földbirtokos. És az igazgató. A többi pesti ur volt. Csupa megállapodott, komoly üzletember, akik ennek a

gyárnak a dolgában mindig aggodalmasak és szörnyen komolyak voltak. Aggasztotta őket a megbízhatatlan munkánépség. Odahaza, nagyon puha ágyakban fölriadtak néha éjjel álmukban, hogy vajjon nem sztrájkolnak-e a drubaini gyári rabok s itt is azt szerették volna, ha legalább egy zsandár jár mindenik mögött. Nem igen tisztá lelkiismeretű urak voltak s ez az úgy, a hogy itt föltalattott, különösen nem tetszett nekik.

— Némileg ideiglenesen intézkedtem, — jelentette az igazgató. — A számláját a jelen esetben kiutaltam. A jövőre nézve méltóztatassék azonban határozni. Abban a tekintetben tudnillik, hogy a gyár moráliter nem azonosíthatja magát ezzel a rendszerrel. Hallgatólagosan pártolhatjuk, hanem annak nyoma se lehet az írásokban, hogy mi fizetjük az efféle pénzeket. Hát valami módot kell találni...

— Persze.

— Valami elfogadható...

— Mi az, hogy: elfogadható? Hát egy kis általányt adunk neki, aztán lássa, hogy hogy jön ki vele... — Ezt egy mosolgos arcú kövér öreg ur mondta, egy a pestiek közül. — Sohse szeretem a tulságos részletességet. Rendnek elvirge kell lenni. Hát ő ezen az általányon belül csinája meg a rendet. Mondjuk száz korona...

— Kévs lesz.

— Gazdálkodjék.

— Ebből még meg is takarékoskodhatik valmit.

— Jobb szeretném, hogyha ráfizetne.

— Persze. Különbem, hogy neve is legyen a gyerekeknek, hát írja oda, hogy kezeleti költség Happernek. Hát ő ezért kezel... Nem?

— Hogyne — s pár ur mosolgyva nézett össze. Voltak azonban olyanok is, akik a nélkül, hogy nyilatkoztak volna, kedvetlenül bámulták maguk előtt a zöld asztalt.

— A Vampetiesnél! — vág közbe Kaas Ivor, négy nevéstől kisérve.

Vázsonyi folytatja a gunyos faggatódzást: — A Széll-formula módosításáról megkérdezte-e gróf Khuen a szabadalvűpártot?

— A Kossuth-pártot igen, de a szabadalvűpártot nem! — szolt közbe Vészi József és a harcoló szélsőbal zajosban helyesel.

Vázsonyi ezután a szabadalvűpárt szabadalvűségét perszifálta nagyon ötletesen. Rámutatott arra, hogy a válság alatt elveszett a definíciója annak, hogy ki a szabadalvű? Azt mondták, szabadalvű az, aki a szabadalvűpárthoz tartozik.

— Ki mondta? — idegeskedik a jobboldal.

Vázsonyi erre csendes ironiával kérdezi:

— Nem igaz talán az sem, hogy szabadalvű az, aki a szabadalvű klubhoz tartozik?

Nagy erővel és nagy lendülettel állította szembe a negyvenes évek igazi nemzeti és demokratikus szabadalvűségét a mai szabadalvűséggel, amely tökéletes negatívum, pozitív tartalom nélkül. És ezután gyönyörűen építette meg az átmenetet gróf Khuen-Héderváry horvátországi kormányzatának a jellemrajzához, amelynek az volt az alapföggelata, hogy a bán Horvátországban nem szolgálta a magyar érdekeket, mert elnyomta a szabadságot és a szabadalvűséget, az pedig nem lehet magyar érdek, ami ellenkezik a szabadsággal és a demokratikus szabadalvűséggel.

Nagyhatású volt okfejtésének az a része, amelyben Tomasic horvát miniszternek májusi beszédét állította oda a miniszterelnök elé, megkérdeve, hogy vállalja-e vele a közösséget? Konklúziója pedig az volt, hogy az a kormány, amelyben ilyen nézetekkel helyet foglalhat valaki, való-ságos nemzeti kormány.

— Ebbe a kormányba Vld Aurélt is bevehették volna! — jegyezte meg Olay Lajos.

Folyvást növekedő hatással támadta ezután Vázsonyi a kormány oldaláról tett békeajánlatokat. Itt is volt mindjárt egy finom ötlete.

A miniszterelnök ur összes programja a halasztás. Öszre határidőüzletet kínál nekünk, de fedezet nélkül!

Zajos derűltég és taps honorálta ezt a mondatot is.

Apponyival polemizált ezután a szónok és ez a polemia éppen olyan szerencés volt, mint az az okoskodása, amelylyel az abszolutizmussal való fenyegetést szerelte le. Nagyhatású beszédét azval fejezte be, hogy az ellenzék nem fordulhat vissza most, mikor az előítéletek szikláit már majdnem áttörték csákányai.

— Földomlás eltemethet bennünket, de vissza nem fordulunk!

Perecekig zugott a taps és az éljenzés, s a szónok köré sürű csoportban tödultak a lelkes gratulálók.

A szünet után Fichler Gyözö felelt gróf Andrássy tegnapi közbeszólására, majd Ugron Gábor jelentette ki, hogy mikor Pichlert beteg embernek mondotta, nem volt sértő szándéka. (Amit különben nem is gondolhatott senki.)

Végül Darányi miniszter válaszolt a pozsony-megyei árvicek dolgában hozzántézet három interpellációra.

### A képviselőház ülése július 24-én.

— Kezdeté déléltől 10 órakor. —

Elnök: Tallán Béla alelnök.

Jegyző: Herteleny László, gróf Teleki Sándor, Endrey Gyula.

Elnök: Az ülést megnyitja.

Herteleny László jegyző fölolvassa a mult ülés jegyzőkönyvét. (Hitelesítik.)

Elnök: Külfeterjeszi az írományokat. Jelenti, hogy a földmívelési miniszter félkét órakor három interpellációra felel. Most következnek a napirend: a további teendők iránti intézkedés fölötti való vita folytatása.

(Vázsonyi beszéde.)

Vázsonyi Vilmos: Ez a kormány, mely próg grammját előadta, az antitézisek kormányá. Átmeneti programot ad nekünk, de az állandó maradás szándékával, mert hiszen tudjuk, hogy a miniszterelnök ur szándéka szerint a kormányzatban legalább is 20 esztendőre van berendezve. Eredetben hivatalnok kormányval állunk szemben, hiszen a miniszterelnök ur a parlamentben husz esztendeje közvetlenül nem szerepelt és gróf Apponyi Albert is ezen kormány létjogosultságát abban találta

töképpen, hogy a miniszterelnök álláspontját nem fixirozza úgy, miként a parlamentnek kitűnősegi, mint a szabadalvúpartnak vezető alakjai. Az ő jogosságára tehát az, hogy míg a szabadalvúpart vezéralakjainak volt megállapodott véleményük és meggyőződésük, a határozatlan kikepzett vélemény és meggyőződés nélkül, tapogatózóan vállalkozott a kormányalakításra. ez a miniszterium pedig a hivatalnoki kormányának kritériuma. Hivatalnoki kormányt állunk szemben, mely azonban a parlamenti kormány minden előnyét, a parlamenti kormány minden tekintélyét követeli a maga számára, amely követeli a maga számára a parlamentben a vezető szerepet és követeli ezt a szabadalvúparttal szemben is úgy, amiként Tisza Kálmán felállított híres teóriája óta minden miniszterelnök követelte, hogy a szabadalvúpart a hivatalnokoknak ezt az előnyökét ismerje el a maga vezérének. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

De van még egy harmadik fantáziája is ennek a kormánynak a meglevő antitezisek sorozatában. Mint alkotmányos kormány mutatkozik be, azonban nyomban megfesi szét háttérrel az abszolutizmusnak.

De még ezzel sincsen kimerítve az antitezisek sorozata. Ez a kormány egyszerűen szabadalvú kormány is, annak a férfinak vezetésére alatt akik a szabadalvúság legklasszikusabb korszakában, 1894-ben a szabadalvúpart s szabadalvú egyházpolitika befejezésére méltalannak ítélt és akinek visszatérését a dadal és az öröm valóságos paroxizmusával ünnepelt. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

**Olaj Lajos:** Háromszor küldték vissza. Kitésekkelték! (Mozgás.)

**Vászonyi Vilmos:** Én egy dolgot tökéletesen befejeztem találok ezen kabinet küldetésével. Bejezettek találok ugyanis e kabinet küldetésével a szabadalvúpart államosításának folyamatát. (Derűtség a szélsőbaloldalon.) Hiszen azt a házasságot, azt a boldog irigyet, amely most a miniszterelnök ur és a szabadalvúpart között fennáll, egy valóságos amerikai stílusú *par distance*-eljegyzés előzte meg. A szabadalvúpart legnagyobb része ugyanis még szemtől szembe nem is látta a miniszterelnök urat, híres szakálának minőségét nem tudta még akkor, midőn már elhatározta azt, hogy teljesen bizalommal lesz a kormányelnök ur iránt.

Hol nyilatkozott meg a többségi akarat a kormányelnök ur programjának megfogalmazásában, hol terjesztette előbe a szabadalvúpart, amely megadta magát neki amely vezérül elfogadta, a kapitálisokat, az ő párt-hitelevélét aláírás céljából? Hol adott programot a szabadalvúpart, amelyet elogadás céljából terjesztett a miniszterelnök ur elé?

**Báró Kaas Ivor:** Vampeticiens! (Élénk derűtség.)

**Vászonyi Vilmos:** Vampeticiens! az hiszem, legfeljebb az étlárol lehetett szó, ami szintén fontos, de programról nem.

**Olaj Lajos:** Az állalkert ott van a szomszédságában. (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

**Vászonyi Vilmos:** Azt kérdezem tehát, a miniszterelnök ur programja és a szabadalvúpart közötti mielő érkölsé, szellemi és logikai kapocs van? A szabadalvúpartból származott ez a program? A szabadalvúpart ezt a programot soha még nem beszélte, soha nem öhajította. Sőt előbbi határozatai és nyilatkozatai homlokegyenest ellenkeznek ezzel a programmal. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A szabadalvúpart, amely oly önzéletesen szólt a többségi akaratot velünk szemben kidomborítani, nem domborította ki azt kellőképpen az akkor még alkudozó priváttemberrel szemben és nem a koronával szemben.

**Vérsi József:** Egyáltalában nem domborított. (Ugy van! balfelől.)

**Hock János:** Lapított! (Derűtség.)

**Vászonyi Vilmos:** Megkérdezte-e a t. miniszterelnök ur a szabadalvúpartot, mielőtt itt a kiötört itt elméletileg és akadémiákon emlegette, vajon mi az elzete a kiöttről? Megkérdezte-e a miniszterelnök ur a szabadalvúpartot az 1899. évi XXX. törvény-cikk esetleges módosításáról? (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

**Vérsi József:** A Kossuth-párt érkekezletén tárgyalták, de a szabadalvúpart nem! (Egy hang jobb felől: Ki az? Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Igaza van!)

**Vászonyi Vilmos:** T. Ház! Sem a klotür, sem az 1899. XXX. t.-c. módosítása, sem általában a miniszterelnök egész programja, még az unocjavaslat tárgyalásának lejegyzése sem volt soha a szabadalvúpart plénuma előtt.

A miniszterelnök ur programjában azon meglepő kijelentést tette, hogy ő szabadalvú. Hogy azonban ki a szabadalvú, erre nézve a megnyugtató mértéket, a megnyugtató definíciót a leloyt válság alatt elvezettük. A leloyt válságig nagyon egyszerű definíció volt arra nézve, hogy ki a szabadalvú. Azt mondták, hogy szabadalvú az, aki a szabadalvú klubhoz tartozik. (Derűtség a szélsőbaloldalon. Ellentmondás a jobboldalon és felkiáltások: Ki mondta!) Vagy nem igaz az sem, hogy szabadalvú az, aki a szabadalvú klubhoz tartozik? (Derűtség a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.)

**Elnök (csenget):** Csendet kérek, t. Ház.

**Vászonyi Vilmos:** De legnagyobb fájdalomunkra a leloyt válság hullámaiban ez az irányú a hullámokba esett és elveszett. Most kiderült, hogy nem igaz az, hogy mindenki szabadalvú, aki a szabadalvú-párthoz tartozik. Mert a szabadalvúpartban megalakult a válság alatt a szabadalvúpart szabadalvú csoportja, kétségtelenül azért, hogy megkülönböztesse magát azoktól a szabadalvúktól akik nem szabadalvúek. (Derűtség a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.)

**Olaj Lajos:** Nem igaz ez?

**Zboray Miklós:** Konzervatív szabadalvúság!

**Vérsi József:** Kik az ultramontán szabadalvúek?

**Vászonyi Vilmos:** Ezt nemcsak én mondom,

hanem elmondta azt a szabadalvúpartnak kiváó és nagybecsült vezéralakjai, az ugynevezett régi szabadalvúeknek ülésén, ahol az elnöki széklet Hieronymi Károly képviselő ur foglalta el, aki a többek között a következők el nem feledendő és nagyon értékes nyilatkozatot tett:

Ebből a súlyos válságból csak egy uton bontakozhat ki, hogyha elvi alapon olyan szabadalvú kormány alakul, amely összetételében homogén, eljárásában szolidáris. Ez az egyedüli, amely kivethető, de ennek a sikere feltétlen. Ilyen kormányalakításnak azonban egységes elvi alapon nyugvó párt az előfeltétele, amelyre a kormány biztosan támaszkodhat. A tények előtt azonban nem hunyhathatunk szemet. A szabadalvúpart az utóbbi időben nem mutatta azt a tömörséget, nem mutatta elveket azt a szolidaritást, amely a kibontakozásnak alapjául szolgálhat. A volt nemzeti párt a szabadalvúparttal egybeforrni egyáltalában nem volt képes.

**Gajári Géza:** Az a bizonyíték, hogy Hock János kiment.

**Olaj Lajos:** Vészi meg onnan!

**Vászonyi Vilmos:** De ez nem elég bizonyíték, hanem az volna a legnagyobb bizonyíték, ha Gajári Géza t. barátom is kimenne! (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

**Olaj Lajos:** Olyan kormány nincs, amelyet ő ne támogatta! (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

**Gajári Géza:** Megmondtam a minap, hogy milyen kormányt támogatok!

**Vászonyi Vilmos:** T. Ház! Ha Hieronymi Károly t. képviselőúrunk nyilatkozata még nem volna elég határozott, úgy elég határozott már báró Dániel t. képviselőúrunk nyilatkozata aki a következőket mondotta: (Olvasás.) „Kétszeres súlylával nehezedik roánk ez a feladat most, midőn azt látjuk, hogy olyan eszmék, amelyek a szabadalvúsággal homlokegyenest ellentétben állnak, a szabadalvúság öcégre alatt fejlesztettek és a mi elveinket kockáztatják és diszkreditálják az országban.”

**Olaj Lajos:** Mit mond ehhez Nagy Ferenc? (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

**Vászonyi Vilmos:** Nagy Ferenc t. képviselőúrunk ovatosabb volt, mert ő nyilvánosan nem nyilatkozott. (Derűtség.)

Hogy mi volt a szabadalvúság, azt addig, amíg volt igazi szabadalvúság Magyarországon, a 40-es esztendő reformkorszakában könnyű volt meghatározni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Akkor a szabadalvúság védelmezte a nemzet függetlenségét kifelé ha kellett Bécs, ha kellett, Róma támadásaival szemben és védelmezte a nemzet függetlenségét belel is azáltal, hogy hadat üzent az akkori osztrák-államnak, a rendállamnak és hirdette azt, hogy a haza és az állam jogaim azonosak és egybeforrtak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A 40-es esztendő szabadalvúsága a hazát mint demokratikus fogalmat állította oda, mert nincs demokratikusabb fogalom az igazi haza fogalmánál, amely egyformán átkarol minket, nincs demokratikusabb fogalom, az igazi haza fogalmánál, amelynek mindannyiunk munkájára szükség van, hogy a magában maradjassanak, mert abban a szárnnyban, mely a nemzetet a magasba viszi, a pelyhes és a sástoll szerepe egyforma. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez volt a 40-es esztendő szabadalvúsága. Kossuth, Deák, Széchenyi szabadalvúságát definiálni nem kell. Amit ők abban az időben tettek, az a mai szabadalvúek előtt radikálisnak tetszik. Hiszen azok a nagy, átható reformok, a rendiség felainak leszagatása, a modern Magyarország alapjainak felépítése, azhoz a korszakhoz viszonyítva, igazán radikális átalakítások. A mai szabadalvúság azonban nem halad ezen az uton, nem halad sem a nemzeti önállóság védelmezésében kifelé, sem pedig a nemzeti önállóságnak megvédkezésében a rendiség és osztrák állam maradványainak eltakarítása, a fokozatos és folytonos jogterjesztés által. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

**Thaly Ferenc:** Al-alkomány, ál-liberalizmus!

**Vászonyi Vilmos:** A mai szabadalvúság egy tökéletes negatívum. Pozitív tartalma nincsen. Ma mindenki szabadalvúnek tartja magát, aki nem kifejezetten klerikális és elterjedt Magyarországon az a téveszéma, mintha a szabadalvúságnak csupán egyházpolitikai tartalma van, holott a szabadalvúság egy országi rendszer, amelynek alkotmányos, amelynek társadalmi, amelynek gazdasági követelményei vannak, (Ugy van! Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon) amely nem merül ki abban, hogy könnyű antiklerikális szólásokat hangoztatunk, de mástól hagyjuk elernyüdni, hagyjuk elzúlni a társadalomban azoknak a törvényeknek igazi szellemét, amelyek megalkottuk, a szabadalvú egyházpolitikai törvényeknek a szellemét. A szabadalvúság nem merül ki ilyen könnyű szólamokban, hanem igenis követeli a demokratikus alkotmány kiépítését, követeli a gazdasági igazságosságot, a gyengék támogatását a gazdasági életben és követeli a társadalmi egyenlőségnek az alkotmányban való megvalósítását. (Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Egy hang a jobboldalon: Ezt mi csináljuk!)

A szabadalvúért azon negatívum alapján, hogy nem klerikális nyuntan és kifejezetten, a szabadalvúságot ezen negatívum alapján reklamálja magának. Pedig azt, amit szabadalvúságnak neveznek odaát, részben nem egyéb, mint a tisztesség és becsületes kormányzatnak elengedhetetlen feltétele, amely a tisztesség és becsületes klerikális vagy konzervatív kormányzat is tartozik az országnak. Tehát az a híres jog. törvény. igazság, tiszta közigazgatás, becsületes és tiszta választás az nem szabadalvú program, az egyszerűen ellentét a politikai becsületességnek, amelyet minden becsületes párt és becsületes kormány üldözni tartozik. (Hosszantartó élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Azt mondák, hogy a cenzura fenntartása Horvátországban, amely kell hogy a leggyűlöletesebb le-

gyen minden magyar ember előtt, a legerőszakosabb választási szisztémának, a legkorlátoltabb választójognak a fenntartása, egyáltalában a horvát nép szabad vélemény nyilvánulásának előjuttatása, ez mind a magyar nemzet kedvéért történt. Ennél veszedelmesebb nyilatkozatot tenni nem lehet, ennél nagyobb tápót adni a horvát elégedetlenségnek, nagyobb jogosultságot adni a horvát ellenzéki törekvéseknek nem lehet, mint ha mi itt beismérjük, hogy a horvátországi erőszakosságok Magyarországra érdekében történtek. Eltekintve a miniszterelnök személyétől és küldetésétől legyen bárki Horvátország bánja, a jövőendő nézve is azt mondom, hogy Horvátország nem okkupált tartomány, hanem Szent István koronája területének része, joga van tehát az alkotmányos létre és a magyar parlamentben nem szabad megtagadni a horvát néptől az alkotmányosság garanciáját. (Helyeslés balfelől.) A magyar parlamentben nem szabad helyeselni azt, hogy Horvátországban cenzura van. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) A magyar parlamentben nem szabad helyeselni azt, hogy Horvátország népét elnyomják és elcsigázzák.

Mert vajon miféle érdeke van abban a magyarságnak, hogy Horvátország belső országos autonómiájában ne a szabadalvúságnak és ne a demokratikus haladásnak elveit érvényesítse? (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sőt a magyar érdeket éppen ez sérti, ha horvátokkal elhithet azt, hogy ami elnyomást, hogy ami erőszakot ők elszenvednek, nem a mi kedvünkért, hanem éppen úgy egy ottani országos párt érdekében amit mi a lejárt rendszer alatt. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) szvendtünk el erőszakot a korrupciót egy itt uralkodó párt rendszer érdekében (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hogy ez a magyarok érdekében történik, holott csak egy ott uralkodó csoport mandátumainak korrupciót és erőszak után való biztosítása érdekében történik. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

**Béthy Akos:** Viszontbiztosító társaság itt is, ott is.

**Vászonyi Vilmos:** En az tartom, hogy a horvát viszonyokra néve csak egy magyar érdek van ez az, hogy a horvátok és magyarok megértésük és becsületes egymást és hogy az alkotmány becsületesben és szeretettel, a szabadság szeretetében egyenlüljenek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mert a multakban az tette kész eszközeivel a reakciónak a horvátokat, az tette őket felhasználhatókká ellenünk, hogy ők az alkotmány, ők a szabadság megbecsülési nem tudták. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hát azzal becsületesük meg velük az alkotmányt, azzal szeretessük meg velük a szabadságot és azzal teremtünk egy nagyobb közös ügyet Horvátország és Magyarország között: a szabadságszeretet és az alkotmányvédelem közös ügyét; (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbaloldalon.) hogy Horvátország polgárait megöszintjük az alkotmányos létnek minden biztosítékát és minden kedvezményét? Ez lehet osztrák érdek, ez lehet abszolutista érdek, amely mindig az volt, hogy az egyik nemzet a másik ellen uszítassék, a divide et impera elve. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) de nem lehet magyar érdek, mert nincs magyar érdek, amely ellentét volna az alkotmányval és a szabadsággal. (Élénk helyeslés, élénzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Amilyen rideg, amilyen kérhetetlen volt Horvátország benső országos autonómiájának rendjében báni kormányzata alatt a miniszterelnök, épp oly leucsumamis mutatózott a magyar-horvát közügyök területén. Ezt bizonyítja Tomascics miniszter beszédének azon részeivel, amelyek nem képeznek szerencsés vagy nem szerencsés frazeológiát, hanem amelyek tételes kívánalmakat foglalnak magukban, Tomascics 1903. május 14-én tartott beszédében többek közt ezeket mondotta:

„Attól a napól fogva, amikor a kiegyezés, tudniillik, a magyar-horvát kiegyezés pontról-pontra mindenben világosan, tisztán és becsületesen megtartva. esküit teszünk rá, hogy soha Horvátországban se Bécsnek a keze, se másnak a keze tel nem lesz található.”

Mit mond tehát a horvát miniszter ur? Azt mondja, hogy a horvát kiegyezés nincs mindenben világosan, nincs tisztán és nincs becsületesen megtartva. Azt kérдем én tehát a t. miniszterelnök uról mint a kabinet fejtől, — hiszen Tomascics miniszter ur ma a magyar kormány tagja — vajon a miniszter urnak ez a nyilatkozata, hogy t. i. a magyar-horvát kiegyezés nincs tisztán, nincs világosan, nincs becsületesen végrehajtva osztja-e, igen vagy nem? És lehet-e szerinte magyar kabinetnek tagja az, aki ezt állítja? (Zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Lehetetlenség!)

**Olaj Lajos:** Ez összeférhetetlenség! Bejelentem az összeférhetetlenséget. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Derűtség jobbról.)

**Molnár Jenő:** Az ilyen még magyar vasuti bakter sem lehet, nem miniszter!

**Vászonyi Vilmos:** Ez nem szerencsés vagy szerencsétlen frázis ez határozott kijelentés, amelyre csak igennel vagy nemmel lehet fele ni. Ilyen nyilatkozata valaki magyar kabinete tagja nem lehet. Azt hiszem, a magyar kabinete abban táján szolidárisnak kell lennie, hogy Magyarország tisztán, világosan és becsületesen valósítja meg a magyar-horvát kiegyezést. Horvát mondatja ezt, hogy ez nincs így, de magyar kabinet nem mondatja. (Ugy van! bal felől.)

De volt a jelenlegi horvát miniszter urnak egy másik nyilatkozata is, amelyre nézve szintén bátor leszek a t. kormányelnök urat megkérdezni, vajon ez a kabinet politikáját képviselve, miután éppen Tomascics képviselő ur lett megbízva a horvát miniszterium vezetésével. Tomascics miniszter ur akkor mint képviselő a következőket mondotta (olvassa):

„Ez a kiegyezésessel kapcsolatos hivatalos nyelv használatuk is az állami hivataloknál, például a pénzügyi igazgatás alá tartozó hatóságoknál, a posta- és

távirdahatóságnál és így tovább, de nem használhatik az államvasutakon, hanem az államvasutakon a hivatalos nyelv a magyar. (Felkiáltások: Hála Istennek!) Ha úgy tetszik, mondhatjuk erre azt, hogy „hála Istennek”, de másképp aztán azt mondani, hogy mi respektáljuk Horvátország jogait és hogy Horvátország háladatlan, ez logikailag nem függ össze.”

Mit mond ebben, a t. jelenlegi horvát miniszter ur?

Felállítja azt a követelést, hogy Horvátország területén a magyar királyi államvasutak igazgatási és ügykezelési nyelve a magyar-horvát kiegyezés értelmében ezután nem magyar, hanem horvát legyen. Kérdem tehát a t. miniszterelnök úr vajjon a kabinet politikája, a kabinet programja-e az, hogy ezután Horvátországban a magyar kir. államvasutak igazgatási és ügykezelési nyelve a horvát legyen, és kérdem, lehet-e magyar kabinet tagja az, aki ezt a követelést állítja fel?

Tett még egy harmadik nyilatkozatot is az akkori t. képviselő ur, amelyben azt mondotta, hogy tulajdonképpen logikai összefüggés van a mi nemzeti harcunk vagy obstrukciónk és a horvát zavargások között. Azt mondotta ugyanis (Olvasza): „Hogyha talán ezek a katonai kérdések itt nem lettek volna behozva, bizony ezek a zavargások nem történtek volna.” Hát ez ismét egy igen érdekes nyilatkozat és nagyon illik a magyar kabinet tagjainak sorába az az általánosan egyenlően elismert, kiváló képességű, megfogva nagyra becsült férfiú, aki azt állítja, hogy az ellenzék itteni obstrukciója és a horvát zavargások között logikai összefüggés van. De ha a logikai összefüggés maradt volna, elvégre ezt is lehetett volna szerencsés vagy szerencsétlen okoskodásnak minősíteni; azonban a t. horvát miniszter ur továbbment a logikánál és egész határozott állítással állt elő és a következőket mondotta (Olvasza): „A magyar birodalom keretén belül jönnek és mennek a pénzek és ezen zavargásoknak az okozói. Ki is fog sütni, mert az is mindenesetre ki fog sütni, hogy semminemű idegen, vagy bécsi, vagy katonai kéz nincs benne.”

Tehát a magyar birodalom keretén belül jönnek és mennek a pénzek. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Akkor lehetett ezt egyszerűen egy fantáziával dolgozó privát ember véleményének tartani, de ma, midőn Tomasics képviselő ur a kabinet tagja, Magyarország becsülete követeli azt, hogy most már mint a kabinet tagja feleljen arra, hogy honnan jöttek a magyar birodalom keretén belül a pénzek? Kik szereztek Magyarországon területén belül ezeket a zavargásokat? Mondja meg ezt, vagy pedig valja be, hogy egyszerűen légből kapott dolgokkal állott elő. Egyik a kettő közül; vagy megmondja nekünk mint most már a magyar kormány tagja. Magyarország becsülete érdekében, hogy kik voltak azok, akik Magyarországon keretén belül pénzeket küldöttek a horvát zavargások szervezésére vagy pedig valja be, hogy a levegőbe beszél. Ha pedig ezt bevallja, akkor azt hiszem, hogy ezen tárgy komolyságánál fogva komoly férfiak körében a kabinetnek nem lehet más tagja. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Tisztáznai kell ezt a dolgot.)

Olay Lajos: Szégyen, hogy idehozta miniszternek Tomasicsot! Ilyen embert miniszternek idehozni!

Molnár Jenő: Ez a legnagyobb vétkel! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Előzők (Csenget) Csendet kérek, méltóztassanak a szónokot meghallgatni.

Vázsonyi Vilmos: Amint már mondtam, én Tomasics t. horvát miniszter ur személyét nem támadom, sőt tudom azt, hogy egyike a legkiválóbban képzett férfiaknak, de igenis támadom őt mint a magyar kabinet tagját. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) És ha a magyar kabinetnek a magyar horvát ügyekben az a politikája, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) amelyet Tomasics képviselő ur fejtett ki, hogy a magyar-horvát kiegyezés nincs végrehajtható beszélgetés, ha az a politikája, hogy a magyar-horvát ügyek terén további lecsuszamlásnak kell bekövetkeznie, ha az a politikája, hogy a m. kir. államvasutak igazgatási és ügykezelési nyelve Horvátországban kell, hogy a horvát legyen: akkor én ezt a kabinetet, amíg Tomasics képviselő ur benne ül, nem tartatom más kabinetnek, mint nemzetiségi kabinetnek, az első nemzetiségi kabinetnek, mert nemzetiségi programot vall. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás a jobboldalon.)

Olay Lajos: Ugyvanezzel a joggal Viad Aurélt is bevehették volna! Hiszen egyformák! Viad Aurélt és Tomasics között nincs különbség! (Zaj a jobboldalon. Előzők csenget.)

Vázsonyi Vilmos: Hogyha a megalkult kabinettel szemben a küzdelmet nem folytatjuk, nemcsak a jelenlegi obstrukció marad eredménytelen, hanem elvészünk még a báró Bánffy Desz. ellen vívott első obstrukciónk összes eredményeit is.

A t. miniszterelnök urnak összes programja a halasztás. Össze határidőjelet kínál nekünk, de fejedet nékít. (Derültség a szélsőbaloldalon.) Egy hang balról: Ott van fejedetnek Tomasics! Minden öszre ígér, de nem mondja meg azt, hogy ígéretének mi a tartalma.

Gróf Apponyi Albert ékes és nagy beszédében a kormányelnök urnak ezen halasztási kérelmét úgy tüntette fel, hogy ezt a halasztást a koronának kell megadni.

Hát a koronának megadjuk ezt a halasztást, de a t. miniszterelnök urnak és a szabadalvópártnak nem, (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) ez a t. miniszterelnök ur és a szabadalvópárt tartozik ma, holnap és mindenkor tudni azt, hogy mi a nézete és hogy mit akar. A korona megmondhatja magát és ha a korona nem fogja azt akarni amit a miniszterelnök ur akar, ennek egyszerű következménye az lesz, hogy a miniszterelnök ur el fogja hagyni helyét.

Egyáltalában nem tartom alkotmányosnak azt, hogy a koronának adandó gondolkodási időről beszél-

jünk, mert a minisztérium arra való ugyan, hogy alkotmányosan fedezze a korona akaratát, de ez nem jelenti azt, hogy a minisztériumnak önálló akaratra ne volna és hogy a minisztérium mindig csak azt akarhatná, amit a korona akar. Hiszen szabad talán ellenzéknek lenni, nemcsak a kormány és a kisebbség, hanem néha a kormány és a korona között is, amikor módjában áll a koronának a maga akaratának alkotmányos fedezésével más férfiakat bizni meg. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ez az elhalasztási kérelem előttünk nagyon gyanus színben tűnik fel, mert ez a halasztási kérelem kapcsolatos azzal, hogy mi rakjuk le az összes fegyvereinket, hogy mi adunk ki minden eszközt a mi kezünkől és aztán öszszel kezdjük el a küzdelmet sokkal súlyosabb helyzetben ránk nézve és súlyosabb helyzetben a nemzetre nézve. Általában igen gyanusnak tartom azt, ha az ugynevezett legyőzött ellenfél folyton óriási apparattussal azt bizonygatja, hogy én győztem. Azon csodálatos jelenléssel állunk szemben, hogy a szabadalvópártnak kiváló elemei sorban felállanak és azt bizonyítgatják, hogy az ellenzék szörnyű módon győzött. Ok azonban a győzelmet úgy kívánják megosztani, hogy az ellenzék legyen a győzelem, a miniszterelnök ur pedig minden eredmény. Az ellenzék a győzelem a diadal, a rendjelet mindenki az ellenzéknek feltűzti a mellére, de az eredmény a kormányé, amely elszedi fegyvereinket, elszedi zászlóinkat s beszoalgattatja azokat a bécsi hadi kincstárba. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Az bizonyították a szabadalvópártnak ezen szírengésben éneklő tagjai, akik a mi diadalunkat akarták mivelni elbiténi, hogy mily óriási diadal rejlik abban, hogy a korona bizami férfi utján szóba állott az ellenzékkel. Hát a korona és a dinasztia már gyakran állott szóba obstrukcióival. Fegyveres obstrukcióval is szóba állt. 1711-ben a fegyveres kuru-obstrukcióval állott szóba. De ezeknek a szóbaállásoknak az árát mindig azok fizették meg, kik bár jóhiszeműen, bár a legkésztelenebb hazafias számdékkal, de szóba állottak olyképpen, hogy lerakták fegyvereiket.

Hogy a dinasztia fegyveres vagy fegyvertelen obstrukcióval szóba áll, az nem oly hallatlan dolog, sőt többet mondok, éppen a Habsburg-háznak mindig specialitása volt a szelidített forradalmárok tenyésztése. (Derültség a szélsőbaloldalon.) Bach barrikádós és demokrata volt s aztán az abszolutizmusnak mindenre kész kormányfőrája lett. Lueger büszkén dörögte oda a császárnak, midőn nem erősítette meg a polgármesteri széket: nem bánom, ha nem tetszem a császárnak; tetszem az Istennek és a népek, és ez nekem elég. Kés Lueger megszédült. Szojaloszki páter itt járt köztünk, de átment aztán a megszédített forradalmárok stádiumán. Általában a szelidített forradalmárok egész sokaságával dolgozott a Habsburg-ház. Ez különben régi hagyományokon épült mert Svájcban, de még egész Európában is a középkorban a szuverenitásnak egyik jele volt az, hogy a szuverén hűbérur az udvarán ketrecben fenévedákat tartott. Svájcban, ahonnan a mi dinasztiaink származik, a berni Zwingerben ma is láthatók a ketrecben, melyek mint a város szuverenitásának a jelei. De különben is ily régi uralkodócsalád tudhatta azt, ami tudományos tapasztalatokon alapul, hogy a kiegészítő tüzhányók oldalán terem a legjobb bor a nagyurak asztalára. (Élénk derültség.) Összes kupcgyeink a Balaton mentén mind kiegészítő tüzhányók. (Élénk derültség a szélsőbaloldalon.)

Nemcsak a többségi elmélet meitől fel újra, hanem az a kérdés is, amelyet már elintéztünk kellett tartanunk, hogy jogosult-e vagy nem az obstrukció. Azt hiszem, hogy erről már korán több szót szaporítottam, mert hisz a leloyolt első kiadás obstrukció alett ezt a kérdést pro és kontra többször tüzetesen megvitattuk.

Jó lesz, ha ahhoz a csalhatatlan definícióhoz, hogy az a szabadalvó, aki a szabadalvópártot tartozik, hozzá csatlakunk még egy definícióval a jogosult és jogosulatlan obstrukciónál. (Halljuk! Halljuk! Ez egy egyszerű definíció, ajánlom Hodossy Imre képviselő urnak figyelmére. Jogosult minden obstrukción, melyben részvesszünk, jogosulatlan minden obstrukción, amely ellenünk iordul. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elismerem, hogy a közjogi politikának, a közjogi kérdéseknek folytonos előtérbe helyezése nem szolgálja a nemzeti gazdaság javára. De mi következik ebből? Az-e, amit a szabadalvópárt követeltek ebből, az-e, hogy ezt a kérdést most eljuttassuk és aztán újra fölvegyük? Az-e, hogy a közjogi kérdések, a közjogi konfliktusok soha meg ne o'assanak, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon) hogy ezt a nemzetet örökké nyustá avítsák? Hiszen ennek a nemzetnek a sorsa hasonlít egy oly férfiú sorsához, aki örökké becsületbeli ügyeivel van elfoglalva és ezért nem kereshet családának kenyeret. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ennek a nemzetnek becsületbeli kérdése az, mely a magyar vezetésnek követelésében kulminál, ami tulajdonképpen primitív kérdés, mert hiszen hogy a közös hadsereg magyar részében a magyar nyelvnek kell érvényesülnie, ez a természetes ösztön és jónak és szava és követelése, (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) de ezt a primitív nemzeti becsületbeli kérdést el kell intéznünk végre-valahára, éppen azért, hogy áttérhessünk a termékeny nemzeti, társadalmi és gazdasági munkára. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

Említték a másik oldalról guyonosan, Rosenberg Gyula, aki különben nincs jelen, egy közbeszólás alakjában is gyönyödlött báró Kaas Ivor beszéde alatt azon, hogy az ellenzéknek egy jó része különböző nézetű, különböző természetű férfiakból alakult.

Vészi József: Odaát szép egység van! (Derültség a bal- és szélsőbaloldalon.)

Vázsonyi Vilmos: Azt hiszem, hogy ebből épp az ellenkezője következik annak, amit következtetni akar. Éppen az, hogy különböző társadalmi jelöltségű férfiak, különböző gazdasági, különböző társadalmi programot valló férfiak, akik között egyébként semmiféle politikai közösség nincs, ebben a kérdésben egyetértének, ez mutatja, hogy nem szubtilis kérdéssről, hanem az alkotmány és a nemzeti becsület primitív kérdéseiről van szó. (Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Amint már említettem, ezen kabinetnek pusztá megjelenése azt a csodálatos átalakulást létesítette az elméinkben, hogy kezdtek beszélni az abszolutizmusról, mint végső lehetőségről. Még gróf Apponyi Albert is, akinek erős alkotmányjogi és nemzeti érzését nem kívánja senki sem kétségbe vonni, ezen minisztérium megjelenésének hatása alatt az abszolutizmusról, mint lehetőségről megemlékezett. (Ellentmondás jobbról.) Megemlékezett, azt mondván beszédének befejezése alkalmával, hogy gyáva az, aki az abszolutizmusról fél egyénileg, de igenis a nemzet érdekében kell és szabad attól félni. (Felkiáltások jobbról: Mezőssy mondta.) Ha az abszolutizmusról nincs szó, azt hiszem, hogy oly fényes és logikus elme, mint gróf Apponyi Albert, azt a szót nem is említette volna beszédében.

Csodálatos átalakulással állunk szemben. Az 1859-iki véderőmozgalom alkalmából a bécsi katonai körök egy jelszót röptettek világgá, mikor meg akarták csinálni a véderőszereket isohli klauzuláját: Wir brauchen keine Arme auf Kündigung. Azóta egy más jelszó röptül felénk, amely azt mondja: Wir brauchen eine Constitution auf Kündigung. A hadsereg felmondásra nem kellett, de igenis kell alkotmányosság felmondásra. T. Ház! A junkereknek az a mondanás: Und der Kaiser absolut, wenn er unseren Willen thut, — csodálatosképpen most átalakult és most Bécs felől az a teoria hangzik felénk: Konstitution auch gut, wenn sie unseren Willen thut. (Taps a baloldalon.) Csak felmondásra akarnak elodagadni alkotmányosságot és jelszót nekünk, rémítgetnek minket az abszolutizmussal. Nem kell ettől megijedni. Mert sokkal kényelmesebb az alkotmány formájába bujtatott abszolutizmus, sokkal kevesebb erkölcsi teletöltséggel jár, mint a nyílt abszolutizmus. Az abszolut monarchia a történelem és a kortársak ítélőszéke előtt erkölcsileg felelnek és ezért soktól visszaridának amitől alkotmányos miniszterek fedezete mellett, néha azoknak tanácsára és besnaására, nem riadnak vissza. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) Én nem félek attól, hogy ezt a legkényelmesebb alkotmányrendszert, az általánosított szabadalvópárttal való kormányzást (Derültség és taps a bal- és szélsőbaloldalon) felváltatják a nyílt abszolutizmussal, amikor a koronának kellene viselnie az erkölcsi teletöltséget és nem a kiróbbított szabadalvópártnak. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) Mi, akik itt az ellenzéken küzdünk, igazat adunk azoknak, akik azt mondják, hogy mi nem vagyunk komoly állambücsösek, bár az igaz, hogy nagyon könnyű állambücsök lenni Magyarországon.

Molnár Jenő: Csak hallgatni kell. (Derültség.)

Vázsonyi Vilmos: Mert vannak állambücsösek, akik hasonlítanak ahhoz az orosz Zsrenhez, akit a pusztaságban sokáig tartottak és mindenkor kirendeltek azért, mert valaha löporonny volt azon a helyen; elejétőltek azt, hogy a löporonny már nincs ott és a fegyveres ör továbbra is ott őrizte a semmit. Gyakran a komoly államférfiú redők is így őrzik azt a puskaporos toronyt, amely már nem létezik. (Derültség a szélsőbaloldalon.) De lemondunk az államférfiú komolyságról, elodagutk az, hogy bennünk nincs semmiféle államférfiú vonás. Különösen nem fogadjuk el az örökkévaló bücsőségnak azt a szimbólumát, melyet már a régiek úgy ábrázoltak, hogy a kigyó összecsavarodik, öszzalapult és a maga testébe, a maga busába harap. Azt az állambücsőséget, amely a nemzetnek azt mondja, hogy lapujlon, csavarodjék és harapjon a maga busába, mert így lesz bölcs és így lesz örök életű, nem fogadjuk el. (Élénk öljenezés és taps a szélsőbaloldalon.)

Atengedjük az államférfiúknak nagy komolyságrát és előkelőséget tökéletesen azoknak, akik a mi küzdelmünket lekiécsinylik és nem hagyjuk azt sem, ha a mi küzdelmünk eredménye az ó vignettké (baloldalon.) A nemzet, azt hiszem, azért meg fogja érteni a különbséget azok között, akik a gyógyítványt összekereségték és vérző körmeikkel a föld alól is kiásták és azok között, akik ezeket a gyógyítványt egyszerűen, szépen skatulyába rakták és előkelő vignettkékké látták el.

Hock János: Es jó áron eladták.

Lovassy Márton: Es elarusították.

Vázsonyi Vilmos: Az államférfiúknak figyelmébe ajánlom annak a férfiúnak pályafutását, aki már nem tagja a kabinetnek, figyelmébe ajánlom nekik Fejérváry Géza példáját, aki itt a parlamentben exponátá magát súlyos harcokban a koronáért szembeállt és dacolt velünk és aki — ezért a történelem álapíthatta meg, nem mi, — éppen azért a nemzet rétegeiben úgy szerepelt, mint aki a nemzeti igazságok érvényesülésének ellensége. És mi volt a jutalma? Az, hogy oly kezirattal bocsátották el, mint a horvát miniszter. Azoknak a t. államférfiúknak figyelmébe ajánlom, hogy vajjon mi jobb: az-e, táncolni a kültelen az udvarkegyet keresve és mikor egy pillanatra is félreénekez a nemzetre, amely az ó költelen való járkálásukat csodálja, az a félreénekezés, az a félreénekezés és bukásukat okozhatja, vagy támaszkodni a magyar földre, a magyar népre, a magyar talajra? (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Vajjon mi több, mi erősebb és mi igazabb, a híres Dank von Oesterreich, vagy a magyar nép hála, amely nem teletti el soha azokat, akik szabad-ságáért és igazáért küzdenek, amely azoknak, míg élnek, dalba fűzi nevüket és lelkében meleg kriptát

ad azoknak, akik érte meghaltak. (Taps a bal- és szélsőoldalon.) A t. államérfiaknak szabadon áll a választás, hogy az udvari kegy köztelen akarnak-e jární, amelyről lezabannak, vagy pedig a biztos magyar talajra, a magyar népre akarnak-e támaszkodni és segíteni akarnak-e minket küzdelmünkben?

Nekünk pedig hiába ajánlják az óvatosságot, hogy forduljunk vissza a megkezdett útról. Nyolc hónapnál tovább tart már ez a küzdelem. Mit nyolcra az előítéleteknek sügöt sziklát, utba álló hegyeséit kellett volna csakánnyokkal átavágunk, úgy küzdött az ellenzék harcoló serege. Vájtuk az előítéleteknek ezt a sziklát, amelyik utba áll, hogy meglássuk a másik oldalon a világosságot és meghozzuk nemzetünk számára. A mi csakányaink csoncsa az a mondja nekünk, hogy csak egy vékony réteg választ el bennünket a cőtől. (Éljenek és taps a szélsőoldalon.) Ne várják hát mitőlünk azt, hogy visszaforduljunk. Földomlás eltemelhet bennünket, de meg nem hátrálunk és vissza nem fordulunk. (Éljenek éljenek és taps a szélsőoldalon.) Nem rogamod el a t. miniszterelnök ur programját, e helyett a következők határozati javaslatot terjesztem elő (olvassa):

Mondja ki a Ház, hogy a kormány iránt, minthogy megalakítása első kísérlet hivatalnok-kormányzat meghonosítására, bizalma nincs, és a kibontakozást csak olyan miniszterelnök kabinet-jétől várja, aki az ország állapotait közvetlen tapasztalatból ismeri és multjával, egyéniségével a képviselőházban gyakorol. (Éljenek helyeslés és éljenek a bal- és szélsőoldalon. Szónokot számosan üdvözik.)

**Elnök:** Az ülést tíz percre felüggesztem.

Símet után.

(Személyes kérdés.)

**Pichler Győző:** Személyes kérdésben kér szót. Tegnap Ugron Gábor beszéde alatt egy a szóóra kellemetlen közbeszólást tettek. Amikor az osztrák arisztokrácia cingárságára, pipaszárláira célozt a szónok, valaki jobbról közbekiáltott, hogy hát Pichler se különb. Ugron ekkor azzal védte meg szót, hogy beteg. Ez igaz ugyan, de a baj, csiráját nagy munkássága plántálta szervezetébe. Am azért meg fogja mutatni, hogy a politikai küzdelmekben nem „beteg ember” s erőlesen, férfiasan fog abban résztvenni. A közbeszólónak direkte nem íérel, mert nincs a neve a naplóban fölirtatva, reméli azonban, hogy az illető lojalisan jelentkezni fog. (Helyeslés balról.)

**Ugron Gábor:** Mikor védelmébe vette tegnap Pichlert azzal, hogy betegnek nevezte őt, csak muló bajt értet, amely gyöngét, erőset egyaránt leteríthet, bántó szándéka nem volt. (Helyeslés balról.)

**Elnök:** Folytatjuk a naprendet.  
**Makkai Zsigmond:** Kéri beszédének elhatalasítását.

(Darányi válasza.)

**Elnök:** Mintán már csak egy negyedórája volna a képviselő urnak a földmívelési miniszter most következő válasza előtt, így hát ebbe a Ház beleegyezik. (Helyeslés.) Megállapítja a hoinapi naprendet.

Következik a miniszteri válasz.  
**Darányi Ignác** földmívelési miniszter: Felel Udvari Ferenc, gróf Esterházy Mihály, Bartal Aurél interpellációira Nadszeg község és egyéb pozsony megyei helyeken történt árvizek dolgában. Elmondja, hogy eddig mi munkálatokat végeztetett, mily óv- és segélyintézkedéseket tett s fog tenni a veszélyeztetett vidékeken a kormány. Ezenfelül legközelebb elutazik majd szülő a kereskedelemügyi miniszterrel a helyszínére, hogy ott saját szemükkel győződjenek meg a baj nagyságáról. (Zajos helyeslés.)

Az interpellációk és a Ház a választ tudomásul veszik.

**Elnök:** Az ülést félkettőkor bezárja.

## BELFÖLD

**A helyzet.** A képviselőház folyosóján ma ismét élénken tárgyalták azokat a terveket, amelyek a kibontakozás útját keresik. A tervek közül általában egyiket sem ítélték olyannak, amely alkalmas volna arra, hogy az obstrukciót leszerelje. Az egyik pedig, amelyet magának a miniszterelnöknek tulajdonítanak, valóságos felháborodást okozott az ellenzéken. Ez a terv, amelyet egyik-másik budapesti és bécsi lapban lanszironznak s amelyről egyes kormánypárti képviselők is elismerik, hogy valósággal felmerült, állítólag abban állana, hogy gróf Khuen-Hédervary miniszterelnök hétfőn vagy kedden indítványozni fogja, hogy *szelítsék felbe a programbeszéd fölött való vitát és térjenek át az indemittásra.* Az indítványnyal szemben várható heves vitának pedig úgy akarnak gátat vetni, hogy napirendi indítványnak minősítik és csak négy szónoknak engedik meg a hozzászólást, azután egyszerű szavazással eldöntik a kérdést. Az ehhez való jogot a miniszterelnök a házszabályok következő intézkedéséből véli meríthetni:

A Ház napirendjének megállapítására vonatkozó első előterjesztés vagy indítvány fölött

legfeljebb négy szónok meghallgatása után a Ház egyszerű szavazással dönt.

Állítólag már abban is megállapodtak, hogy két szónok a kormánypréről fog jelentkezni, hogy ezzel is gyorsabban essenek tul a rövid napirendvitán. A harcoló ellenzéken ezt a tervet parlamenti csinynék minősítik és a legerősebb eszközökkel készülnek szembeállni vele. Nem valószínű azonban, hogy rákerül a sor, még pedig azért, mert nem hihető, hogy az elnökség kapható lesz reá. Az elnökség részéről ugyanis már eldőlt a kérdés akkor, mikor *Szell Kálmán* exlex-jelentésének a napirendre tüzéséről volt szó, s a házszabályoknak akkor is idézett idevágó rendelkezését gróf *Apponyi Albert* elnök nem találta alkalmazhatónak, azzal a megokolással, hogy ez a kérdés *nem napirendkérdés.* Az eset teljesen analog volt a mostanival és ugyanazt a házszabályparagrafust magyarázta így az elnök és a Ház, amely paragrafusra a miniszterelnök állítólagos terve támaszkodik. És ámbár gróf *Apponyi* most nem elnökölhet, ki van zárva, hogy bármelyik alelnök más álláspontot foglalhasson el, mert tudvalevőleg mindkét alelnök ismételen szolidárisnak vallotta magát a házelnökkel, annál kevésbé térhetnek el ily nagyfontosságú elvi kérdésben az elnök álláspontjától, mely az ügyrend kezelésének módjára nézve eléggé ismeretes.

## Uj vámtarifátárgyalás.

Budapest, július 24.

Báró *Call* osztrák kereskedelemügyi miniszter tegnapi budapesti időzése, amint már említettük, az új vámtarifa végrehajtási rendeletének megállapításával függ egybe. Van azonban ennek a látogatásnak és a szakelődök megkezdett tárgyalásának egy másik előja is, amely szintén az új vámtarifatervezetre vonatkozik s amelyre jó lesz a magyar közvéleménynek erősen rásegeznie a szemét. Az osztrák kormány ugyanis abban mesterkedik, hogy a vámtarifatervezetnek néhány olyan módosítását csikarja ki, amely a magyar gazdasági érdekek részére kivívott előnyöket jelentékenyen megnyirbálná. Az osztrák birodalmi tanács vámtarifa-bizottsága ugyanis a tarifatervezetnek tizenhét tételét utasította vissza, ezek között az árpa, a szarvasmarha, a sertés, burgonya, bortörköly, a kénkovand és a bekötött kényvek vámtételei. Mind csupa olyan tétel, amely a magyar mezőgazdaságnak vagy egy-egy magyar iparágának az érdekeit van hivatva megoltalmazni. Ezekre az osztrákok vámmérséklést vagy vámentességet követelnek, míg másfelől vámemeléseket kívánnak olyan cikkekre, amelyeknek behozatalát a magyar közgazdasági érdekek nem nélkülözhetik. A sertésvámok leszállítását azzal okolják meg, hogy a tervezet magas vámtételei mellett lehetetlen volna Szerbiával a kereskedelmi szerződést megújítani. A kénkovand vámját pedig egész nyíltan azon a címen követelik, hogy Ausztria ebben a cikkben a magyarországi iparra van utalva és az osztrákok a vámentességgel lehetővé akarják tenni a vámkülföldi, nevezetesen spanyolországi kénkovand behozatalát. Nagyon érthetően lép tehát előtérbe az az osztrák törekvés, hogy a tarifának csupa olyan részei módosuljanak, amelyek kizárólag vagy túlyomóan Magyarországnak válnak javára, ellenben érintetlenek maradjanak azok a vámtételek, amelyek az osztrák iparnak kedveznek. Kizártnak akarjuk azonban tartani, hogy ez a törekvés sikerrel járjon. Lehetetlennek tartjuk, hogy *Láng Lajos*, aki olyan derekas energiával és sikerrel védte a vámtárgyalásokban a magyar ipar érdekeit s egy támogatásra méltó és arra nagyon is reászoruló iparágának, a kénkovand-gyártásnak megfelelő vámkat tudott kiküzdeni: most beadja a derekát az osztrák kapzsiság előtt. Ugyanez a véleményünk *Darányi Ignác*ról is, aki az agrárvámok kivívásában jeleskedett. Es ha az osztrák kormány egész fesztelenül tulteszi magát egy kölcsönös megállapodáson, mely a két egyezkedő felet, a két kormányt föltétlenül kötelezi, a magyar kormány bizonyára rideg következetességgel fog ragaszkodni a kötésnek minden betűjéhez.

Félhivatalosan jelentik: *Láng Lajos* magyar és báró *Call* osztrák kereskedelemügyi miniszter,

*Biró Tamás* miniszteri tanácsos és dr. *Sibral* osztályfőnök szakelődök bevonásával, tegnap megállapították a vámtarifaförvényre és az új autonom vámtarifára vonatkozó végrehajtási rendelkezések alapveit.

Ma délelőtt a kereskedelemügyi miniszteriumban *Biró Tamás* miniszteri tanácsos elnöklésével a cukorkérdés vámpolitikai részének tárgyában értekezletet tartottak, amelyen a magyar kormány részéről *Emmerling Vilmos* miniszteri tanácsos és *Fuhrmann Ferenc* osztálytanácsos a kereskedelemügyi, *Marschalkó József* és *Teleszky János* osztálytanácsos a pénzügyi és *Ottlik István* miniszteri tanácsos a földmívelési miniszterium képviselőjében az osztrák kormány részéről dr. *Mühlwenzl* osztálytanácsos a pénzügyi s dr. *Seidler* miniszteri titkár a földmívelési miniszterium képviselőjében vettek részt. *Lovag Roessler* osztályfőnöknek, akinek az osztrák kereskedelemügyi miniszterium képviselőjében kellett volna az értekezleten résztvennie, tegnap este el kellett utaznia Budapestről. A cukorkérdés pénzügyi politikai részével a két kormány képviselőinek a magyar pénzügyminiszteriumban tartandó értekezlete fog foglalkozni, amelyre *lovag Böhm-Bawerk* osztrák pénzügyminiszter is várják. — *Bécsből* jelentik: A tanácsközhelyesek, melyeket július 23-án folytatott a két kereskedelemügyi miniszter az országgyűlési tárgyalás alatt álló új vámdíjszabás kivételi módoszatát illetőleg, a mindkét bizottságban fölmerült kívánságokat is beható vizsgálatnak vetették alá.

A félhivatalos Budapesti Tudósító esti kiadása a következő kommunikét közli:

Ahhoz a bécsi hirhez, hogy a két kereskedelmi miniszter tegnapi budapesti tanácskozásai során behatóan tárgyalta azokat az óhajokat is, amelyek a magyar és az osztrák bizottságok az új vámtarifa tekintetében hangoztattak volt, hozzátelhetjük, hogy az osztrák pénzügyminiszter e tanácskozások alkalmával meggyőződhetett arról, hogy a magyar kormány *nincs abban a helyzetben, hogy a két kormány által megállapított tarifatervezet lényegét érintő bármely módosításhoz hozzájárulhatna.*

Mint értesülünk, *Böhm-Bawerk* osztrák pénzügyminiszter ma Budapestre érkezett, mert holnap, szombaton, délelőtt 10 órakor a pénzügyminiszteriumban a cukorkérdés ügyében értekezlet lesz. A magyar pénzügyminiszter ebben az ügyben az osztrák pénzügyminiszterhez átiratot intézett, amely a legutóbbi napokban tanácskozás tárgya volt az osztrák pénzügyminiszterium kebelében. Ez átirat alapján fogja most a két pénzügyminiszter a szóbeli tanácskozásokat folytatni.

Dr. *Mühlwenzl* osztálytanácsos és dr. *Seidler* miniszteri titkár, osztrák szakelődök, akik ma a kereskedelmi miniszteriumban a cukorkérdést illető vámerkezleten résztvettek, az értekezlet befejezése után ma délután visszatértek Bécsbe.

*N. Fr. Pr.* mai estilapjában a következőket írja: A magyar kormány álláspontja a vámtarifa kérdésében a következő: a magyar kormány kötelezte magát arra, hogy a két kormány közt megállapított autonóm tarifát teljesen a mult év végén létrejött megegyezés értelmében viszi keresztül a magyar parlamentben. A magyar kormány hivatkozhatik arra, hogy a képviselőház közgazdasági bizottsága az autonóm tarifát minden változtatás nélkül, elogadta és csak néhány, a jelentésben kifejezett kívánságot érvényesített, amelyek azonban nem az egyes vámtételek megváltoztatására vonatkoznak. A magyar kormánynak tehát most nincs oka arra és nem is érdeke, hogy a vámtételeken, vagy általában magán a tarifán változtatásokat eszközöljön, és elvárja az osztrák kormánytól is, hogy el fog követni mindent, hogy a vámtarifát változtatás nélkül fogadtassa el, de hangsúlyozni fogja, hogy tegnap erről nem folytattak tárgyalásokat, hanem csak észmezzere folyt a két kormány közt. Az osztrák kormány kívánságait Budapestben egyszerűen ad referendum vették és alkalmas ad'ak az osztrák kereskedelmi miniszternek, hogy a magyar kormány álláspontját megismerje.

— BUDAPESTI NAPI Ó Július 31-iki uj

előzetes nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

## KÜLFÖLD

## A pápa halála.

Budapest, július 24.

Ma is sürü tömegekben özönlött a nép a Szent Péter-templomhoz, hogy még egyszer lássa a halott pápát. Holnap este, talán már előbb, XIII. Leót is magába fogadja az a márvány szarkofág, amely a sekrestye-ajtó fölött a dóm falába illesztve van. Mint a remek szentegyház kupolája körül a feeskék, úgy röpöködnék a Vatikán körül az ellenőrizhetetlen hírek és sejtések utódja felől. És mindebből csak az látszik valószínűnek, hogy Rampolla kilátásai csökkenni, de javulnak *Oreglia* camerlengo sánsza. *Oreglia* biboros tegnap az Unione Romana bizottsága előtt oly szavakat mondott, amelyek őt kiemelik a szent kollégium többi tagja sorából. Abból az elismerésből, amelyet az olasz népek juttatott, a Vatikánból harminc éve nem hallott hang esendül ki. *Oreglia* rövid beszéde Olaszországra politikai esemény-számba megy. Ha a pápát, miként a régmúlt időkben, még ma is Róma népe választaná, bizonyosan *Oreglia* biboros fejt ékesitené a hármason korona. A biborokok többsége ettől a beszédtől aligha volt elragadtatva.

Az olasz biborokok nagyrésze különben már Rómában van. Ott van már *Gibbons* baltimori biboros is, aki már XIII. Leo megbetegedésének hírére utra kelt, mert félt, hogy úgy járhat, mint 1878-ban Mac Closkey, a newyorki érsek, aki akkor ért Rómába, amikor *Pecci* biborost már pápának választották.

*Vasary* Kolos biborok hercegprimás tegnap este érkezett meg kíséretével Balatonfüredről a fővárosba. A hercegprimás vasárnap este utazik *Pragerhofon* és *Cormonsan* át egyenesen Rómába, külön erre a célra rendelt szalonkocsiban, melyet a rendes gyorsvonathoz csatolnak. A hercegprimás kíséretében lesznek: dr. *Kohl* Medárd püspök, *Andor* György primási titkár, *Beyer* Márk ceremoniárius és *Brunner* Matrona zárdaönökné, a hercegprimás apólonője. A hercegprimás számára, ki okvetlen részvesz a konklávéban, már rendelt lakást Rómában és ugyancsak meg van rendelve kíséretének lakása is. Dr. *Kohl* Medárd püspök ma délelőtti látogatást tett *Khuen-Hédervy* Károly miniszterelnöknél. Dr. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a mai délelőtti folyamán *Vasary* Kolos hercegprimásnál hosszabb látogatást tett, ami nyilván a pápaválasztással van összefüggésben.

## A ravatal a Szent-Péter-templomban.

Róma, július 24.

Bár nagy a meleg, ma még több nép tödül a Szent Péter-templom felé, minek következtében az óvintézkedéseket szaporították. Baleset elkerülése végett az asszonyoknak gyermekkel való belépését megtiltották.

Róma, július 24.

A közönség áramlása XIII. Leo ravatalának megtekintésére délelőtti folyton tartott. A nagy tolongás következtében néhány személy elájult. A katonai sorfalat megerősítették. Este hat órakor tekintik meg a biborosok, valamint a szenszéknél elismert külföldi képviselők a holttestet. Ma délelőtti volt a Szent Péter-templomban a második gyászmise, melyet msgr. Constantini szolgáltatott a vatikáni papság segédletével. Az olasz udvari templomban is tartottak gyászmisét, melyet msgr. Niti udvari pap mondott két pap segédletével.

## A részvét.

Santiago de Chile, július 24.

Ma egyházi ünnepség volt XIII. Leo pápa lelkiüdvéért, melyen jelen voltak a külföldi hatalmak képviselői. A beszéd alkalmából, melyet az ünnep alatt mondtak, az olasz követ a beszédben előforduló megjegyzés miatt elhagyta a templomot.

Róma, július 24.

Az udvari templomban msgr. *Lanza*, a király udvari lelkésze holnap reggel gyászmisét mond a pápáért.

Zágráb, július 24.

Délelőtti 10 órakor a helybeli székesegyházban XIII. Leo pápa lelkiüdvéért ünnepes gyász-mise volt, melyet dr. *Posilovics* érsek szolgáltatott nagy segédlettel. A gyásztiszteleten jelen voltak gróf *Pejacsevich* horvát bán és *Klobus* tábornagy hadtestparancsnok, a polgári és katonai hatóságok fejei.

## XIII. Leo szobra.

Róma, július 24.

Egyházi körökben azzal az eszmével foglalkoznak, hogy XIII. Leo pápának nagyarányu

szobrot emeljenek Capreo hegyén, amely a halott pápa szülőhelye, Carpineto mellett emelkedik. E végből már bizottság is alakult, amely a költségek előteremtése végett az egész világot adakozásra fogja felszólítani.

## A konklávé.

Róma, július 24.

A biborosok mai ülésén szóba került a Vatikán és a konklávé helyiségeinek őrzete a pápaválasztás idejében. Többen annak az aggodalmuknak adtak kifejezést, hogy azokba a helyiségekbe idegenek férkőzhetnek be, akik esküt nem tesznek, s ezek azért csempézik be magukat, hogy kikémleljék a hivatalos titkokat. Különösen attól tartanak, hogy a pápaválasztás idején akár-milyen címen újságírók juthatnának a Vatikánba.

A kardinálisok azonban kijelentették, hogy teljes bizalommal vannak *Oreglia* camerlengo intézkedései iránt s így ez irányban további határozatot nem hoztak; ő pedig újabban meg fogja vizsgálni a Vatikánok egész személyzetét s azt is kutatja, hogy itt milyen jogcímeken tartózkodnak. Különösen a szolgálókra fog ez a vizsgálat kiterjedni s ezenfelül az egyházi személyzetre is. Továbbá főleg a külföldi biborosok konklávéit és szolgáit fogják szigorú vizsgálat alá vetni s ezektől a kardinálisoktól azt követelik, hogy személyzetükről álljanak jót; s azt kell bizonyítani, hogy ez a személyzet már legalább egy éve áll az illető biboros szolgálatában.

Egy 1878-ik évi tapasztalás adott okot erre az energikus intézkedésre. Az akkori pápaválasztásakor *de Cesare* Rafael olasz újságírónak sikerült beférkőznie a Vatikánba; konyhájára kuktának vétette föl magát s volt olyan szemfüles, hogy mindent megtudott. *De Cesare* nemskora képviselő lett; most is az s külön könnyeben a lehető legnagyobb hitellelességgel írta meg XIII. Leo választásának történetét. A kardinálisok s maga a pápa nagyon főláborodtak ezen az élelmészen.

Innen van a mostani biborosok elővigyázata és aggodalma, akiket külön figyelemmel tart *Oreglia*, mint aki egyedül van életben ama kardinálisok közül, akik 1877-ban pápát választottak. A biborosokat annál inkább bosszantják az ilyen indikreációk, mert nekik esküt kell tenniük arra, hogy föltétlenül titokban tartják azt, ami a konklávéban történik. A riporteri ügyesség és élelmésze 1878 óta nagyot haladt; érthető tehát a kardinálisok aggodalma és óvatossága. Fölötte valószínű tehát, hogy a pápaválasztás ideje alatt a lapudósítók csak a hivatalos adatokra fognak szorítkozhatni.

Róma, július 24.

*Gibbons* amerikai kardinális a biborosok egy csoportjának élén áll, amely minden követ megmozgat, hogy Rampolla megválasztását megakadályozza. El vannak határozva, hogy szakítanak XIII. Leo pápa politikájával, amelyet Rampolla folytatni szándékozik. Rampolla kilátásai napról-napra csökkennek. *Gotti* biboros híveinek száma is egyre kevesedik, különösen amióta Rampolla korteskedik mellette. Ellenben *Oreglia* camerlengo pártja egyre gyarapodik.

Páris, július 24.

Az *Echo de Paris* szerint *Delcassé* külügy-miniszter a konklávéra induló kardinálisokkal folytatott beszélgetése alkalmával értésükre adta, hogy nagyon szeretné, ha *Rampolla* biboros vagy egy másik, Rampolla csoportjához tartozó biborost választanának meg pápává, aki XIII. Leo pápa békés politikáját Franciaországgal szemben folytatná. Francia kormánykörökben nem hiszik, hogy németbarát biborost választanak meg, a minő *Vannutelli*. A *Newyork Herald* párisi kiadása ezzel szemben azt jelenti, hogy *Gibbons* amerikai biboros azért maradt még Párisban, hogy a francia biborosok között koalíciót hozzon létre *Rampolla* ellen.

Róma, július 24.

A biborosok ma délelőtti tartott ülésében felolvasták az unjonnan beérkezett részvény táviratokat, ezek között a román királyét. Msgr. *Pifféri*, akit tegnap kineveztek a pápaválasztó gyűlés gyóntató-ajtójává, ezt a tisztséget magas kora miatt el nem fogadta, miért is e célból egy más főpapot jelöltek ki. Azután arról értesítették a biborosok gyűlését, hogy *Leo pápa 50.000 frankot Róma város szegényeinek, 30.000-ot Perugia és 10.000-ot Carpineto szegényeinek hagyományozott*. A gyűlés ezenkívül foglalkozott néhány gyengélkedő biborosok, ezek között *Richard*, *Lecot* és *Lange-nieuxnek* azon kérésével, hogy rendezzék be szobáikat ugyanazon az emeleten, hol a Sixtus-kápolna van, melyben a pápaválasztó gyűlést tartják, hogy ne kelljen nekik a lépcsőkön fel és alá menniük. Kérésüknek helyt adtak. Megerősítést nyert az a hír, hogy a pápaválasztó gyűlés megnyitását végérvényesen f. hó 31-re tűzték ki.

A szent-gyűlés holnap az államférfiak karán kívül a máltai lovagrend tagjait is fogadja.

Róma, július 24.

A pápa végrendeletében családjának kisebb birtokokat hagyományozott Carpinetóban. A rokonok keveslik az örökséget s azt mondják, hogy ők sokkal többet adtak annak idején XIII. Leónak.

Róma, július 24.

A *Tribuna* híre szerint a mai biboros-tanákoskzást egy másik tanácskozás előzte meg, amelyen a biborosokon kívül az egyházi rendek fejei és a camerlengo is résztvettek. A *Tribuna* azt is hozzátesszi, hogy *Kopp* biboros is résztvett a gyűlésen, kit melegen fogadtak.

## A legkomolyabb pápajelölt.

A konklávé előkészületeiből, a római klerikális községtagancosok fogadtatásából az a vélemény alakult ki a római közvéleményben, hogy *Oreglia* biboros képviseli a legerőteljebben az olasz biborosok közt a mérsékelt irányt. Ez magyarázza meg, miért beszélnek ma Rómában *Oreglia* bibornokról úgy, mint a legkomolyabb pápajelölről. Ezzel szemben áll az, hogy ma még minden találgatás korai, de azért a pápaválasztás kilátásaitól eltekintve, *Oreglia* személye ma oly érdekes és kíváló, hogy érdemes vele behatóbban foglalkozni.

Luigi *Oreglia* a Santo Stefano bárók ősnemes családjából származik, anyja *Gotti* grófnő néven rokona volt *Solaro della Margheritával*, *Carlo Alberto* hírs miniszterével.

*Oreglia* biboros két fivére a jezsuita-rend tagja volt; az idősebb *P. Guisepp* egyik alapítója és munkatársa volt a *Civita Catholícának*, az ifjabbik, *P. Federigo* a római Szent Ignác-templom lelkészeként működött. A kardinális is a jezsuitáknál kezdte tanulmányait. Aztán belépett a nemesi növendékpapneve *ó-akadémiába* Rómában. Tanulmányainak befejezése után elindult a diplomáciai pályára, amelynél fényesebb alig volt IX. Pius korában. Először Hollandiába ment, aztán Brüsszelbe és Lisszabonba és 1873 december 22-ikén 45 éves korában megkapta a biboroki kalapot.

Nemsokára aztán visszatért Rómába és nagy visszavonultságban élt. De egyszerre feltűnt az 1878-iki konklávéban. Azok közé tartozott, akik leghatározottabban ellenétek XIII. Leo megválasztását és a választás után is hosszabb időn keresztül érezte magát a pápával is, hogy nem tud belelörödni a választás eredményébe. Beszélték, hogy nyíltan frontot csinált a pápa ellen, és e miatt a kegyvesztettség fenyegette.

— Ne felejtse el, — figyelmeztette egy kardinális, — hogy meg is foszthatják a bibortól az embert, ha adták neki.

Oreglia így felelt:

— Ha úgy volna is, megvizsgálna az a gondolat, hogy megérdemeltem szerencsétlenségemet, mert az igazat mondtam.

A pápa mégis iparkodott vele kibékülni és kitüntetésekkel halmozta el, fontos ügyekben tanácsát kérte és 1886-ban *Simonelli* halála után megtette camerlengónak.

*Oreglia* kitűnően beszél franciául, angolul, németül és spanyolul. Jelenleg a Via Nazionale lakik a Campamari palotában. Saját személyére nézve nagyon igénytelen, mondhatni askéta, de jótékony célokra sokat költ és emiatt sokszor pénzzavarokkal küzd, bár családja igen gazdag. Különc embernek tartják, aki ritkán mozdul ki a házból, már harminc éve nem fotografáltatta magát. Hallgatag, de ha szóásra kényszerítik, kimélelően megmondja az igazat. Nagyon sok pöre volt és egyszer az olasz bíróságoknál is kereste jussát, bár a szertartások kongregációja fellázadt eljárása ellen. A Vatikánban nagy volt az izgatottság, de a pápa ezt a „különc-ködést” is megbocsátotta.

Oreglia mindig azt mondogatta magáról:

— Seprő vagyok; ha kell, kimélelően kiséper-nék mindent, ami nem illik a renchez.

És most, hogy az interregnum idejére az egyház élére került, mindenkit meglepett békeszerete és előzékenysége.

Amikor *Rampolla* el akarta hagyni a Vatikánt, kérte, hogy maradjon, amikor meglátta *Camillo Peccit*, a halott pápa öcsését, akivel szintén ellenséges lábon állt, nyíltan megölelte és megökölte! Azt is beszél-lik, hogy Leo a halálos ágyon így szólt hozzá:

— Kardinális, szívbe ajánlom az egyházat.

(x) Pápai ölmerek három színben, gyászkeret-tel, művészi kivitelben, 70 cm. magas. 50 cm. széles: 3 koronáért. Gyászlobogók minden nagyságban, 2 m. hosszúak: 3 koronáért kaphatók. Ezenkívül minden gyászszünetre alkalmas cikkeket és szöveteket szállít azonnal a *Viktória szász- és díszítő-gyár* Budapest, Központi iroda: Andrassy-ut 1. Gyár: Baross-utca 91.

## Anglia Németország ellen.

Budapest, július 24.

Az angol alsóházban nagy vita volt tegnap Németország és Kanada vámkonfliktusa miatt. Az ellenzék megtámadta a kormány politikáját szemere vetvén, hogy a kanadai kérdésben nagy hűhót csapott, a helyett, hogy a békés megegyezés útját keresse volna. *Chamberlain* gyarmatiügyi miniszter nagy beszéddel vett részt a vitában és azt hangoztatta, hogy Németország az oka az ádátlan helyzetnek, mert a megtorlás politikájával akart élni, ezt pedig Anglia semmi körülmények közt sem tűrheti. A vitából kiderül az, hogy az ellenzék a német-kanadai vámháború is megerősíti.

London, július 24.

Az alsóház mai ülésén *Cranborne* kijelenti, hogy Anglia minden idegen nemzettel jó viszonyban akar élni, gyarmatait azonban minden idegen népek elejé helyezi. Ha Németország és más országok belájták, hogy Angliának gyarmataihoz való pénzügyi viszonya az ország belügye, melyhez a külföldnek nincsen köze, Anglia magatartása a Németországgal köendő kereskedelmi szerződéseknél való eljárásban oly előzékeny lesz, mint ahogy azt csak Németország legnagyobb barátja kívánhatja. Majd *Gray* kitéji, hogy Angliának Németországgal való együttműködése Kínában hiba volt. Németország Angliát semmiéle támogatásban sem részesítette. Szóknok ajánlja az Oroszországgal való köösösödés megértését.

Azon kérdésre, hogy a kormány négyévi hallgatás után miért most jár el a kanadai ügyben, *Chamberlain* gyarmatiügyi miniszter válaszolja az eset történetét és azt mondja: Az új körülményeket a német kormány fenyegetése, mely báró *Richtbofen* államtitkár táviratában van, idézte elő. Ezen távirat után a kérdés összehasonlíthatatlanul nagyobb jelentőségűvé vált, mert az angol kormány azon értesülést vette a németől, hogy Németország nemcsak hogy a Kanada ellen irányuló megtorló eljárását akarja még szigorúbbá tenni, hanem hogy Németország ezt azon célból akarja tenni, hogy minden más gyarmatot megakadályozzon abban, hogy Kanada példáját kövesse.

Miután a gyarmatiügyi tanácskozás olyan részletek kerültek napvilágra, hogy minden gyarmat hajlandó nekünk a jövőben kedvezményes eljárást biztosítani, nyilván nyíltan ellenték irányított fenyegetés volt az, hogy ha nem akadályozzuk meg a gyarmatokat abban, hogy minket kedvezményes eljárásban részesítsenek, mi fogunk ezért szenvedni. Én nem adtam sem nemetszövegeknek, sem meglepetésnek kifejezést, mint ahogy azt állították, sőt kijelenttem, hogy mindenképpen természetesen tartom azt, hogy amíg Németország azt hiszi, hogy a mi eljárásunk szenvedőleg ellanáló, vagy pedig hogy egyáltalán nem állunk ellen, valószínű, hogy a német államtitkár azt az eljárást folytatja, mely nézetük szerint a német kereskedelem érdekében való. Anélkül, hogy nemetszövegeket fejeztük volna ki, teljesen tisztába hoztuk, hogy a jövőben, amennyiben mint kormány szereplünk, nem hagyjuk érvényesülni ezen megtorló eljárás folytatását anélkül, hogy annak véget vetendők, ne tennők meg mindazon lépéseket, melyeknek megtétele módunkban áll. Örvendek, hogy ezen kijelentéssel, melyet, azt hiszem, az angol nép része helyesel, azon eredményt értük el, hogy kihívatunk azon kérdés tárgyalására, mely tárgyalás kielégítőbb eredményre fog vezetni, mint az előbbie, melyek teljesen előtt tévesztettek, mert helyben kellett hagynunk azt, hogy nincs fegyver a kezünkben, mely valamely szerződés kötésénél szükséges.

*Chamberlain* után *Asquith* kitéji, hogy Németország fenyegetése, melyvel most, épp mielőtt a kormány az új pénzügyi háborúba lépett, oly nagyra voltak, sokkal keményebben hangzott el a német országgyűlésen 1900. júniusában, azonban a kormány figyelmen kívül hagyta. Azt megengedte, hogy *Richtbofen* fenyegetése nem egyeztethető össze Németországnak azon állításával, hogy joga van Kanadát pénzügyileg független lenynek tekinteni. Ha jogosult a megtorló vámdíjszabást létesítenek, ezt el engedés ténynek lehetne mondani. Azon vélemény, hogy engedjük, hogy méltatlanul bánjanak velünk, mert az ellenséges eljárás nem az országot, hanem a kereskedelmet sérti, tisztára rögzsme. Az ellenzék főképpen eljárása módját illetőleg különbözik lényegileg azoktól, kik megtorlástól beszélnek.

A megtorlás olyan fegyver, mely gyakran azon népet károsítja meg legjobban, mely azt alkalmazza. Németországgal való esetünkben nem vagyunk ilyen helyzetben. Erősen bizik abban, hogy az ügyet barátságos tárgyalások után fogják szabályozni. Azon nézet, hogy pénzügyi rendszerünket alapos vizsgálatnak kell hogy alávetjük, csak tudatán és ideges emberek megijesztésére alkalmas.

*Asquith* után *Balfour* szólal fel és azt mondja, hogy azon vádra, hogy a kormány mit sem tett, annak kijelentésével akar válaszolni, hogy Németországnak olyan elterjesztéseket tettek, melyek más ábrázatúvá teszik a tárgyalásokat. Vitatja, hogy 1899-ben ugyanazon fenyegetés történt, mint 1903-ban. Azt állították, hogy a kormány két évig mit sem tett. Megintolandó azonban, hogy ez az a két év volt, melyben Anglia a borzasztó déliatritikai háborút viselte, miért is nem volt módjában viszálykodásba bocsátkozni a szárazföldi hatalmakkal. Kanadának e miatt ezalatt pénzügyileg nem kellett szenvednie. Ha azonban mégis szenvedett volna, kötelessége lett volna a kormánynak mindent elkövetnie Kanada érdekében.

*Campbell-Bannermann* azt mondja, hogy az ország túrelmetlenül várja a kormány véleményének és javaslatának megismerését. Csak kérdezze meg *Balfour*, mi az ellenzék véleménye. A gyarmatoknak pénz-

ügyileg vagy függetleneknek kell lenniök, vagy nem. Mindkettő együttvéve lehetetlenség. A rövid idő előtt Perzsiával kötött szerződés olyan módon foglalja közük a gyarmatokat, mely a Németországgal szemben elfoglalt állaponttal össze nem egyeztethető.

Majd a vita abbamarad és visszatérnek a külügyi kööségvetésre vonatkozó általános tárgyalás folytatására.

London, július 24.

Egy a kormány pénzügyi politikája terén való vizsgálata vonatkozó kérdésre azt válaszolja *Devonshire hercege*, hogy a kormánynak ezen eljárására nézve addig nincsenek indítványai, amíg nem nyer befejezést a szabadkereskedelemlre vonatkozó vizsgálat. A szabadkereskedelem ötven esztendőn át megállta a próbát. Egy nagy államfőn támáda meg ezt a politikát, de minő eljárás volna az, mely egy, bár hatalmas ember kúrtúlvására az összedőléssel fenyeget. Én nekem jobb véleményem van a szabadkereskedelemlről, mint sokaknak azok közül, kik ideges félelmet éreznek a vizsgálat esetleges eredményének gondolatánál. Magam részéről azt hiszem, hogy mindazon kifogások, melyeket a szabadkereskedelem ellen tesznek, alaptalanok. Továbbá azt vélem, hogy a szabadkereskedelem nem tett eleget minden kívánalomnak, amelyet alapítói hozzáültek. Azonban nem néhez annak bizonyítása, hogy az eljárás megváltoztatása a meglévő bajokat nem fogja elűntetni, sőt még nagyobb bajba ránt bennünket. Szólok indokolja a kormánynak magatartását a szándékolt vizsgálatnál szemben. Ezután *lord Rosebery* kitéji, hogy *Devonshire hercege*nek a kormánhoz való tartozását biztosíték-nak tartja arra nézve, hogy amíg ő jogja marad a kormánynak a pénzügyi rendszer változtatlanul fog maradni. Majd a kormány álláspontját gunyosan bírálja.

London, július 24.

A *Primrose* szövetség idei diszklamációján *Balfour* miniszterelnök beszédet tartott melyben azt mondá, hogy *Chamberlain* sok igazságtalan bírálatban részesült, de éppon *Chamberlain*nak van alkalma arra, hogy megismerje a gyarmatok véleményét, és joga is van, hogy azok nézelének kifejezést adjon.

## HIREK

Budapest, július 24.

— **Személyi hírek.** *Szöll* Kálmán *Gleichenberg*-ből ahol több napig időzött, visszatért *Rátót*-ra. — *Ludwig* Gyula főrendházi tag, a M. Kir. Államvasutak elnökgazdája szabadságát megkezdte és egyelőre *Szeps-Béla*-ra utazott, ahonnan *Ostendé*-be megy.

— **A királygyakorlatok.** Királyunk augusztus végén fog visszatérni *Ischből* *Bécs*-be. Ez időtájt lesznek *Erdbérg* mellett három lovassádról nagy hadgyakorlatok. Egyik záróhadgyakorlaton maga a király is jelen lesz. Szeptember elején Magyarországra utazik a király, hogy a *Radna-Lippa* téjékán tartandó hadgyakorlatoknál legyen jelen. Ezekben a hadgyakorlatokban a temesvári 7. hadtest, valamint a nagy-szebeni 12. hadtest fognak részt venni *Schweizer* és *Probst* hadtestparancsnokok vezetése alatt; a hadgyakorlatokon a király oldalán *Ferenc Ferdinánd* trónörökös is meg fog jenni. A király a hadgyakorlatok alatt gróf *Zselénszki* *Róbert* *temesújfalusi* kastélyában fog lakni báró *Beek* vezérkari főnökkel együtt. *Ferenc Ferdinánd* trónörökös lakását a ferencnád *radnai* klastromában rendezik be. A király csak három napig fog *Lippán* időzni és szeptember 9-én újra az osztrák fővárosban lesz. Szeptember 10-én lesz ugyanis Erzsébet királyné halálának évforduló napja, amikor ő felsége ezutal is résztvesz a gyászistentiszteleten.

— **A román király *Gasteln*-ban.** *Bécs*-ből telefonálják: *Károly* román király az idén is, mint tavaly, *Gastein*-ba megy, hogy ott kurát folytasson, mely a mult esztendőben jót tett neki. Az utazás ideje még nincs megállapítva, mert a királyt be akarja várni a családai eseményt, melyre a trónörökös neje, *Mária* hercegnéje augusztus elején van kilitás.

— **Küldöttség *Darányi* miniszternél.** A fiaseti járás 16 tagú küldöttsége tisztelgett ma *Darányi* Ignác főldmívelésügyi miniszternél a brazovai letelepítési akció beszüntetés végett. A küldöttséget dr. *Nemes Zsig*a országgyűlési képviselő vezette, aki kifejtette, hogy a letelepítési akció következtében a fennálló községek létérdekükben vannak megtámadva. A küldöttségek tagjai között voltak *Schönfeld* László fiaseti főszolgabíró, továbbá *Dobor* Adolf kurjai községgyezős, ezenkívül hat községi bíró és előjáró, kikhez még dr. *Scher* Emil fiaseti ügyvéd, *Kriván* János takarékpénztári igazgató, *Csaba* János és *Jónás* Simon tanítók csatlakoztak. Ez alkalommal szóváltették *Zabole* és *Bukavek* községek legelőrendszerét is, melyre vonatkozólag előterjesztették a miniszternek, hogy a végszükség hozta fel a küldöttség tagjait a távolból

és ha méltányos kérelmük meghallgatásra és gyors orvoslásra nem találva, úgy egyenesen a vándorbotot kellene megragadniök. *Darányi* Ignác miniszter élénk érdeklődéssel hallgatta a panaszokat és legkitünőbb jóakarattal eltelve, kijelentette, hogy az ügyeket azonnal alapos megvizsgálás tárgyává fogja tenni és a tapasztalathoz képest haladéktalan intézkedést ígért. A küldöttséget a miniszter a Házban fogadta, hol a román földműves nép tarka ruházata élénk fölűnést keltett.

— **A bolgár fejedelem utja.** *Ferdinánd* bolgár fejedelem, aki tegnap elhagyta országát, hogy atya sírját meglátogassa *Koburgban* és néhány hetet *Ebenthalban* töltsön, ma délelőtt érintette fővárosunkat. A vonat, amelyen a fejedelem utazik, a keleti pályaudvar elkerülésével a ferencvárosi pályaudvarba indított, ahonnan a fejedelem folytatta útját *Bécs* felé.

Egy *bécsi* felhívatalos tudósító ma megcáfolja azokat a híreszteléseket, hogy *Bulgáriában* a helyzet válságossá vált s *Ferdinánd* fejedelemnek menekülnie kellett országából. A tudósító a következőket írja:

A bolgári *Stampanak* teljesen alaptalan és váltolan jelentésre vonatkozólag, hogy *Ferdinánd* fejedelem külföldi utazása szökés lenyegető katonai forradalom elől, föl vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy július 26-ika *Ferdinánd* fejedelem atya halálának évfordulója s a fejedelem ezen a napon mindig atya sírját szokta megátogatni *Koburgban*. A fejedelem utazása tehát csak arra szolgál, hogy gyermeki kegyeletének eleget tehesen.

*Sismanov*, a bécsi első bolgár diplomáciai ügynökké képviselője, egy újságíró előtt kijelentette, hogy a belgrádi *Stampa* közlése magán viselő a rosszakaratú koholmány blyéget. A belgrádi lap ezzel *Bulgáriát* és a fejedelem akarja kompromitálni. Ezzel kedveskedni akar azoknak a szerb köröknek, amelyek a bolgár ellenzékkel érintkezésben vannak. A fejedelem ebben az időben minden esztendőben *Koburgba* utazik. Az elmúlt években nem közvetlenül atya halálának évfordulója előtt utazott el *Bulgáriából*. Az idén azonban a macedóniai ügyek miatt tovább volt kénytelen *Bulgáriában* maradni. Igaz, hogy hirtelen elutazásáról nem értesítette a fejedelem a politikai világot s ezzel alkalmat adott mindentéle mendemondásra.

— **A paristák rendfőnöke.** A kegyestanítórend kiskátaiban egyhangulag és nagy lelkesedéssel újra *Magyar* Gábort választotta meg rendfőnöké. *Kalmár* Endre királyi tanácsos üdvözölte *Magyart* méltóságában, mire az új rendfőnök köszönetet mondva a bizalomért, igéri, hogy miként hosszú iskolai multja és ötévi rendfőnöksége alatt, úgy ezental is a rend szellemi és anyagi javának előmozdítására szenteli életét.

— **Láng Lajos a zsolnai kiállításban.** *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter gróf *Wickenburg* Márk államtitkár és *Holdán* Sándor miniszteri titkár kíséretében elutazott a zsolnai kiállítás megnyitására. A kassa-oderbergi vasut igazgatósága ez alkalomra díszesen felkészítette a zsolnai pályaudvart. A miniszter fogadására megjelennek a pályaudvaron ruttkai *Ráth* Péter udvari tanácsos, a kassa-oderbergi vasut vezérigazgatója, a felvidéki országgyűlési képviselők és a megye notabilitásai. A miniszter tisztelőre a megnyitás napján lényes bankettet rendeznek a kiállítás területén lévő vendéglőben. A kiállítás megnyitása napján külön szomszédosforgalmu vonatokat indítanak Zsolnára, hogy a közeli városok lakossága is megtekinthesse a kiállítást. A kassa-oderbergi vasut igazgatósága mindent elkövet, hogy a kiállítás tartalma alatt a forgalmat akadály nélkül lebonyolthassa.

— **Nemesség-átruházás.** A király, mint a hivatalos lap mai száma jelenti: *Liphay* Pál Imre *Jakab* és *Szerdahelyi* Agoston műszaki tanácsos között ez utóbbi örökbe fogadása iránt kötött szerződésnek az örökbe fogadás tényére vonatkozó részét jóváhagyván, a *Liphay* Pál Imre *Jakab* családnévét, nemességét, címert és *kisfaludi* előnévet örökbe fogadott hára, *Szerdahelyi* Agoston műszaki tanácsosa átruházta s megengedte, hogy *Szerdahelyi* Agoston műszaki tanácsosa a *Liphay* családnévét eddigi családnéve elhagyásával használhassa.

— **Az automobil a Tátrában.** *Szepesváraljáról* táviratozzák, hogy a tátra-vidéki automobiljárat engedélyeztetése végett tegnapelőtt kezdték meg a közígazgatási bejárát, mely alakomból a közígazgatási hatóság tagjai *Poprádról* Ó-Tátrafűrdő, *Virágóvgy* és *Kézsmárkon* keresztül *Szepes Ófalvára* mentek. Midőn vasárnap a *Maguráról* lelelé jöttek, a meredek lejtőn az automobil felje felmondta a szolgálatot és szédítő sebességgel haladt lelelé. Segítségre nem lévén kilitás, az automobil vezetője a kocsi egy kiálló meredeknek irányította, mire az automobil jobbról és szétszóródott. *Ujfalussy* Brunó főszolgabíró a fején hosszú sebet kapott. *Raisz* alispán és *Wufka* főmérnök is erős zuzádsi sebet szenvedtek. Az automobil nem vált be és nem kapott közlekedési engedélyt.

— **Kivándorlás.** Csak a minap közöttük öt magyar embernek keserves levelét, amelyben bünbánóan számolnak be csalódásairól, amelyek Amerikában érték őket, míhelyt a hangzatos csábításokra kivándorolva, oda megérkeztek. Természetesen óva intik az itthonmaradottakat, hogy vérmes reményeik megvalósítását az Újvilágban keressék. Csattanó megerősítés ezeknek a leveleknek az a cikk, amely az *American Review of Reviews* című newyorki folyóiratban *Maffat* tollából jelent meg mostanában. Ebben a cikkben nagyon megszivellendő statisztikai adatok vannak, s megtudhatjuk azt is belőle, hogy amennyire mi a tengeren innen elszomorodva nézzük a kivándorlókat, épp annyira félnék a kivándorlók inváziójától az Oceánon túl is, sőt mindent elkövetnek kellő rendszabályokkal, hogy a kivándorlást csökkenték és megakadályozzák, de viszont nem sokra mennek ezekkel az intézkedésekkel. A cikk kimutatása szerint 1902 április 30-tól 1903 április 30-ig 803.272 bevándorló szállt partra Amerika kikötőiben, annyi, amennyi még soha egy év alatt idáig. A kivándorlástól legjobban sújtott országok: *Itália, Magyarország és Ausztria.* Itáliából magából 152.915 ember vándorolt ki egyeztetendőtől Amerikába, Olaszország déli részéből kétszer annyi emigráns vándorolt ki, mint a hány gyermek ott született, de Maffat azt mondja, hogy *Felső-Magyarországban is nyolcezerrel nagyobb a kivándorlók száma, mint a születések.* Negyedik helyen, a kivándorlók száma tekintetében Oroszország áll, de az óriás birodalom sokkal könnyebben elviseli a maga veszteségét, mint Magyarország. A kivándorlás Európára annál veszedelemesebb, mert a kivándorlók nagy része férfi, munkabíró és családalapításra termett ember. Ezek aztán új hazájukban házasodnak. Az 1900-ban történt népszámlálás adatai szerint az Egyesült Államokban 3,356.630 ember volt, aki bevándorolt apától és amerikai anyától született, ellenben csak 1,670.780 olyan, akinek az anyja volt bevándorolt és az apja bennszülött.

— **A Kassai Rákóczi-kiállítás.** Vasárnap nyitják meg Kassán nagy ünnepek között a Rákóczi-ereklye-kiállítást, mely a kurovillággal vonatkozásban lévő kincseket, fegyvereket és egyéb tárgyakat foglalja magában. A megnyitáson *Thaly* Kálmánnak kellett volna megjelennie az Akadémia képviselőjeként, de a betegség megakadályozza őt ebben és *Labics* Zsigmond püspök, akit *Thaly* helyettesítésére fölkértek, szintén beteg és Badenben keres gyógyulást. A képviselőház részéről gróf *Apponyi* Albert elnök, *Dániel* Gábor alelnök és számos képviselő vesz részt az ünnepeken, amelynek most már végleges programját is közölhetjük.

Az ünnepek változatos műsorát reggeli 9 órakor az Erzsébet-székesegyházban ünnepi istentisztelet nyitja meg. Ugyancsak 9 órakor a református templomban is lesz istentisztelet, melyen az ünnepi imát *Kan* Bertalan püspök, az alkalmi beszédet *Révész* Károly esperes mondja. Ezt délelőtt 10 órakor Kassa szab. kir. városának ünnepi díszközgyűlése követi a következő tárgysorozattal: 1. A polgármester üdvözlő a város vendégeit. 2. *Kozora* Vince városi főbíró ünnepi beszédében méltatja a Rákóczi-kort. 3. Diszpolgárok választása. 4. Rákóczi Ferenc hamvainak hazaszállítása tárgyában a törvényhatóság régi feladatainak megújítása. A közgyűlés berekesztése után az ünnepi közönség a kiállítás területére vonul, ahol körülbelül 12 óra tájban *Takács* Menyhért jászói prépost-prélátus és a kiállítás egyik fővédője ünnepi beszéddel megnyitja a Rákóczi-ereklye-kiállítást. Délután 1 órakor a Szalkház-szálló díszteremben közéleti lesz.

A Rákóczi-kiállítás megnyitására a kormány *Zsilinszky* Mihály államtitkár fogja képviselni. *Zsilinszky* Mihály azonban vil. M. Kir. Tudományos Akadémia részéről is megbízást kapott a képviselőre. A képviselők Budapestről szombaton délután 2 óra 35 perckor indulnak a keleti-pályaudvarról a rendes kassai gyorsvonattal. Ugyanavval a vonattal utazik el gróf *Apponyi* Albert is. A Ház elnökét, a kormány képviselőjét és a képviselőket *Takács* Menyhért jászói prépost-prélátus, a kiállítás fővédője fogja fogadni a vasútnál. A vendégek fogadására Kassa városa nagyban készül.

— **Gondnokság alatt.** Báró *Springer* Gusztávról egy bécsi lap nyomán az a hír kapott szárnyra, hogy gondnokság alá került. A téves hírek az a magyarázata, hogy a sportsmannal vérseregyen folytán *Alfréd*, helyett került az újságba. Báró *Springer* Alfréd pazar életmódjával és feltűnő viselkedésével már rég magára terelte a közfigyelmet, míg nem most a család beavatkozása folytán gondnokság alá helyezték.

— **Előülvétel Lloyd-gőzös.** *Trieszt*-ből táviratozók: A ma reggel érkezett távirati jelentések szerint elvezetnek tekintik a *Vorwärts* nevű Lloyd-gőzöst, mely július 15-ikén reggel sűrű ködben a *Prevesa* mellett lévő *Kastrosikia* nevű szírtlen megfeneklett. A mentőkísérletek majdnem nyolc napig tartottak, melyek tekintetűl a kedvezőtlen időjárásra, lévén a hajó két szirt közé szorítva, hiábavalóknak bizonyultak annál is inkább, mert a nagy erővel tomboló északnyugati

szélvihar a továbbdolgózást lehetetlenné tette. A vihar ereje a hajó egész lenekét összezúzta, úgy hogy a gépezet és a rakatár viz alatt állanak. Az utasokat és a rakományt a tirsaság más gőzösei azonnal a partra szállították.

— **A magyar oimer eltávolítása.** Az *Országos Sajtóiroda* zilahi tudósítójának távirata alapján ma ezt a hírt közli:

Az államigazgatás helybenhagyott tervei alapján felépült új *Wesselyni-kollégium* homlokzatáról *Magyarország* oimerét a zilahi rendőrkapitány el akarja távolítani. A rendőrkapitány megkereste a kollégium igazgatóját az iránt, hogy nyert-e és mikor a zilahi evangélikus református főgimnázium engedélyt és jogosultságot a magyar királyi miniszterelnöktől az újonnan emelt tanintézet homlokzatán szereplő és szabálytalan kivétel és alaku oimer használatára? Az igazgató értesítette a rendőrkapitányt, hogy a kollégium engedélyt nem kért és nem is fog kérni senkitől.

Ez a híradás mindenképpen érthetetlen. A rendőrkapitány e szerint azt kérdezi, hogy kapott-e a kollégium engedélyt a oimerhasználatra; tovább pedig azt is jelzi a zilahi távirat, hogy a kollégium oimere szabálytalan, nem felel meg tehát az 1895-iki miniszteri rendelet követelésének. Ugy látszik tehát, hogy az igazgató és a rendőrkapitány között csupán heraldiszikai nézetek tekintetében van különbözőség. Azt föl se tétellezzük, hogy egyik ekkből kívánna a hatóság a magyar oimer eltávolítását egy tisztes multu kulturális intézet épületéről. Mindenesetre kívánatos, hogy ezt az ügyet a magyar államigazgatás szimbólumához méltóan intézzék el.

— **A polgári iskolai tanárok tanfolyama.** A m. kir. pedagógiában a polgári iskolai tanárok és tanárnők részére dr. *Kiss Áron* igazgató vezetésével 15 napon át tartott természetudományi szűnői tanfolyam minden tekintetben fényesen sikerült. Előadók voltak dr. *Vangel* Jenő, dr. *Koch* Ferenc, a pedagógium két jeles tanára. *Vangel* a muzeológiát és a muzeológiai praktikumot, dr. *Koch* pedig a szerves kémia-t adta elő. A tanfolyam ma ért véget mely alkalomból a hallgatók külödsége dr. *Kiss Áron* igazgató élén tisztelettel *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszternél, köszönetet mondva a tanfolyam elrendeléséért.

A miniszter a külödséget szívélyesen fogadta s kijelentette, hogy az ily tanfolyamokat elsőrangú tényezőnek tekinti a népköztudományi intézetek és középiskolák minden ágazatában s így azok tartására nagy sulyt helyez. A külödség tisztelettel még *Molnar* Viktor miniszteri tanácsosnál és dr. *Morin* Emil osztálytanácsosnál, akik előtt a tanfolyam hallgatóinak halaját *Kolesár* Lajos bányászati polgári iskolai igazgató jelezte ki. A tanfolyam létesítése nagy ba adást jelent a polgári iskolák emelése tekintetében s e munka országműrése *Morin* Emil osztálytanácsosnak jut. — Megemlíthetjük itt, hogy a minisztérium nagyfokú érdeklődésének bizonyítéka az, hogy a tanfolyamot a miniszter megbízásából dr. *Vargus* István kézben is meglátogatta s így közvetlenül is meggyőződött az ott kifejtett nagy munkásságról, mely nem kis mértékben fogja emelni a hazai polgári iskolákban a természetudományok szakszerű, gyakorlati, intenzív tanításának sikerét.

A tanfolyam hallgatói ma dében a Márvány-menyasszony vendéglőben kedélyes lakomát tartottak, melyen jelen voltak a tanfolyam igazgatója, tanárai s a tanársegédek is. Az ebéd folyamán szép beszédekben éltek *Wlassics* Gyula miniszter, *Morin* Emil osztálytanácsos, dr. *Kiss Áron* igazgató, dr. *Koch* Ferenc, dr. *Vangel* Jenő tanárokat a nőket az olaszországi tanulmányon levő nyelvtudományi tanfolyamot vezető tanárokat s b. A vidám hangulatban lefolyt ebéd után kedves emlékek bucsuztak el a tanfolyam tanárai és hallgatói egymástól.

— **A Schindler-bankház pusztulása.** *Berlin*-ből jelentik: *Hamburgi* értesülés szerint a Schindler bankár holttestének alapos megvizsgálása arra az eredményre vezetett, hogy a szerencsétlen bankár mégis önkézelettel vetett véget életének, s nem a feleség sütötte rá a fegyvert. Az asszony egyébként elhözvett *Hamburg*-ból s tovább nem nyomozták.

— **A kölcsönközlő mulasztás Pusztai Szt. Lőrincen.** A célővezetőnél nevezetessé vált kies tevésségű pusztai-szt.-lőrinczi nyaraló-telep mindinkább jobban válik a fővárosi közönség magáéulévájává. Gyönyörű nyaralóhelyek és vidám társaság élénküti meg a Budapesti 30 perc alatt elérhető községet. A kindűelő nyaralók ifjúságából egy kis kör alakult mely elhagyta, hogy augusztus 3-án jótékonyul zárkóztak azon nyári mulatságot rendez a szt.-lőrinczi Erzsébet-területen. A rendezőség nagy buzgósággal fáradozik azon, hogy Budapesti közönségének nagyobb részével is megkedveltesse a kellemes kirándulóhelyet. A rendező-bizottság felkéri azokat kik a mulatságban résztvenni óhajtanak és erre eddig meghívót nem kaptak, hogy erre való igényüket a szt.-lőrinczi nyaraló fiatal rendező-bizottság tükáranál (fj. 10th István Szt.-Lőrinc, nyaraló) jelentsek be.

— **Előltettek a hó alatt.** *Interlaken*-ben az olvadó hó alatt ma három holttestet találtak. A nyomozás kiderítette, hogy az illetők még decemberben jártak szerencsétlenül, amikor a hegység közt zergére vadásztak.

— **Tizenkilenc katona halála.** A boszniai hadgyakorlatok megdöbbentő módon kezdődnek; most indulnak a csapatok *Nevezinje* felé s a katonai összpontosításnak immár tizenkilenc halottja van. A rettenetes eset a *Magyarország* értesülése szerint e hó 20-ikán, hétfőn történt: a gyilkos hőség az agyoncsigázott katonák közül tizenkilencnek halált okozta. Az iszonyu katasztrófának lapptársunk értesülése szerint a parancsnoklók tisztek kíméletlensége volt az okozója.

A komáromi 12. gyalogezred három zászlója *Trebínjéből* elindult *Nevezinje* felé, ahol augusztus 16-án kezdődnek meg a hadgyakorlatok. *Bilek* városát is érintették s a bileki helyőrség parancsnoksága elrendelte, hogy a két csapatost *Bilek* és *Trebínje* városok között harcászati gyakorlatot tartson. A bileki helyőrség jelenleg a 32-ik gyalogezred első, a 69-ik gyalogezred első és az 52-ik gyalogezred harmadik zászlójából áll; ezek a csapatok reggel 5 óra 32 perckor indulnak el a gyakorlatra. A 12. gyalogezred három zászlója pedig teljes hadgyakorlati felszereléssel, hajnali 3 óra 50 p. indult el *Trebínjéből* a találkozássra. Az ut folyton hegynek vezet az a vidéken és a csapatok pihenés nélkül délelőtt 10 óráig meneteltek a 47 fokos hőségben. Végre 10 óra felé egy határerődnél találkozott a két ellenségcsapat és a gyakorlat megtörtént. Az elcsigázott, halálra fáradt legénységet a gyakorlat fázadalmi végére kimerítették úgy, hogy a lefúvásnál az emberek már alig bírtak a lábukon megállani. A parancs pedig úgy szólt, hogy leuvas után a meletelést pihenés nélkül azonnal folytatni kell. Az elindulás után minden tíz lépésre egymásután dőltek ki a katonák. A déli hőség meghaladta az ötven fokot is, a nap heve szinte égetett. Vagy negyvenöt perccel erőszakolták ezt a meletelést, végre a legénység egy két közelében teljesen árnyéklatan helyen tizenöt percnél pihenőt kapott, aztán újra parancsot adtak az indulásra. Most már a kimerült emberek egyenként roskadtak le az út közepén. A tömeges kidőlésen aztán a tisztek a kardlappal akartak segíteni. *Bilekre* megérkezve, négyesábróten ember hiányzott a legénységből — azok, akik kidőltek, s akiknek negyedrészre betegnek fektűt az ut szélén. Ha a megérkezés után a városból rögtön orvosi segély ment volna a szerencsétlen emberek számára, az még meggátolhatta volna a katasztrófát, vagy legalább lezárt volna annak nagyságát. Csakhogy a parancsnoklók tábornoknak, aki jóval a csapatok előtt lovagolt, jogalma sem volt a mügötte történekről. *Dragoni* Alonzo tábornok feltűnően intézkedett is volna, hogyha csak sejtette volna is hogy mit történt. A tisztelemek azonban kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy jelentést tegyenek. Ők a zenőkiparancsnoklók és a megérkezés után azonnal lülették mulatni. Csak akkor kezdtek fűhöz-fához kapkodni, mikor a kaszárnyába térő *Wisowszki* őrmester az első halottat bejelentette. Akkor az'án fellármázott mindenkit, hogy a kidölt emberek segélyt kapjanak, de már akkor késő volt. Este hét óráig negyven súlyos beteget és tizenkilenc halottat szállítottak be a bileki csapatkórházba. Hogy a halottak száma nem több, az is jórészt *Dragoni* tábornoknak köszönhető, aki személyesen is ott fáradozott a betegek között az orvosokkal.

— **Elhalás.** *Braun* Jakab, a Borsód-Miskolczi Gőzmalom felsőmagyarországi képviselője, hosszas betegség után, Budapestben, a Herzi-tele szanatórium-ban folyó hó 22-én. szerdán délután meghalt. Az elhunyt holttestét Miskolcra szállították és ott helyezték örök nyugalomra. Beszélő jelentik, hogy *Rosner* Leopold könyvereskedő ott hatvanöt éves korában meghalt. *Rosner* Budapestben született, ahol családának antikváriuskedése volt s ő is a könyvereskedésnek szentelte magát. Már mint fiatal ember irodalmilag is kezdett működni és sok novellát és regényt fordított magyarra. Három évig színész is volt. 1871-ben alapította meg Bécsben a maga külön könyvtömbjét, amelynek a bécsi irodalomban nagy szerep jutott. A régi Bécs történetét rendkívül alaposan ismerte és a bécsi irodalmat sikerült népszerűsége segítenie. Megjelentette *Friedrich* Schlegel, *Daniel* Spitzer tárcáit könyv alakban és *Ludwig* Anzengruber is buzgó támogatóját találta meg benne.

— **A berlini nagy sikkasztás.** Tegnap táviratok nyomán hírt adunk már róla, hogy a berlini *Krempner* és társa bankbizományi cég üzletvezetője nagy sikkasztások elkövetése után megszökött. A bankház elrendelte könyveinek átvizsgálását, mert alapos volt a gyanu, hogy a sikkasztások évekre nyulnak vissza. Most kiderült, hogy a hűtelen cégvezető a betéteket is megdézsmálta. A cég már rendezte a gabonatársaság sikkasztás kötelezettségeit, amelyeket főnöke terhére vállalt.

— **Az ajánlott levél.** Postán érkező leveleket olykor nem fogad el az ember. Akkor a posta megjegyzést tesz: „A levél elfogadásra megtagadtatott.” Hagyját, ha az ilyen levél nem fontos, de akadhat eset, amikor komoly érdekek fűződhetnek egy ilyen visszautasított levélhez. Egy németországi bíróságnak épp mostanában volt alkalma arra, hogy egy el nem fogadott ajánlott levél miatt megindult bírelti perben ítéljen s ez alkalommal elvi döntésre is került a sor. Ez a bíróság megállapította, hogy egy visszautasított ajánlott levélből származó jogi következményekért a címzett felelős. Az ilyen levél tartalmát úgy kell tekinteni ugyanis, mintha a címzett tudomásul vette volna. A bíróság így okoskodott:

— Ha valaki a levél elfogadását megtagadja is, nem vitathatja, hogy a levelet neki elfogadásra felajánlották. Elfogadottnak kell tekintenie azon a napon, amikor kézbesíteni akarták neki. A feladó viszont megnyugvással bízik abban, hogy levele célhoz jutot, s nem kell még külön embert is küldenie szóbeli közléssel a vádlottnak. A vádlott épp oly joggal a bérlő küldönce előtt a fülét is bedughatja, hogy ne hallja esetleges jelentését. Es éppen úgy, amint viselnie kell az ilyen meg nem hallgatott üzenet következményeit, vállalnia kell azokat a bajokat is, amelyek egy el nem fogadott ajánlott levél miatt reá hármlanak.

— **A földrengés tanácskongresszusa.** Strassburgból táviratozzák: A földrengések tanácsa foglalkozó második nemzetközi gyűlést ma nyitották meg. Ennek célja az érdekeltektől állami és egyesületek alapítása a földrengések kiküszöbölésére. A gyűlésen husz állam vett részt. A megjelenteket a birodalom nevében Elzász-Lotharingia helytartója, Hohentholen-Langenburg herceg üdvözölte, aki elvállalta a gyűlés védnökségét. A gyűlés nevében Leurtky (Dorpat) és Palazzo (Róma) mondottak köszönetet. Utóbbi utalt arra, hogy Németország érdeme, ha az egyesület létrejöj. Magyarországot Konkoly-Thege Miklós képviseli a kongresszuson.

— **Házasság.** Baumann Károly m. kir. dobányjüvedéki tiszt eljegyezte Budapestén Vydra Annuska kisasszonyt. Vydra Lajos fővárosi műipűstés leányát. Zala Károly augusztus 4-ikén vezeti előtárhoz a dobányutcai zsidótemplomban Hrn Matild kisasszonyt. Reiter Gyula szabadkai nagykereskedő eljegyezte Deutsch Katica kisasszonyt, Deutsch Adólf zentai nagykereskedő leányát.

— **Pénzhamisító spanyol pap.** Madridból jelentik: Valencia polgári kormányzója, sennor Gonzalez Nunez Ciudad Realból, az ottani kormányzótól a következő értesítést kapta: Don Modesto Dapazo pap házában egy szűszedett gépet találtak, amely nyilvánvalóan pénzgépjártásra való, s azt is megállapították, hogy a gép csak hat hét óta nem működik. Találtak továbbá a pap lakásában harmincnyolc kilogramm bádoglemet, amely szakértők bizonyítása szerint hamis pénz előállítására való. A további házkutatás során azután ötvesztes hamis ezüstpénzdarabokra is akadtak XIII. Alfonz arképével 1898. évi jelzéssel és találtak végül egy kéziprészt apróbb pénzdarabok gyártására. A papot letartóztatták és vád alá helyezték. Büntetésesség gyanúja alatt két embert is letartóztattak Alcazor de San Juanból. Egy szűkövény cinkostársat nyomoznak.

— **Lopás a Deokert és Homolka-gyárban.** A rendőri sajtóiroda ma a következő nyilatkozatot adta ki:

Egyes lapok egy a Deokert és Homolka-cégnél történt nagyobb lopásról tudnak. A közlemények szerint a cég 30—40 ezer korona kárt szenvedett munkásainak folytonos lopásai következtében ennek folytán nagyobb zabasú nyomozat indult meg, melynek során máris tömeges elbocsátások történtek. A rendőrség kijelenti, hogy mindezek nem felelnek meg a valóságnak. A tény az, hogy a Deokert és Homolka-cég néhány tanonc ellen tett feljelentést, akik platinahulladékokat loptak és eladták. A megállapított kár mindössze 146 korona 22 fillér. A feljelentést azonban időközben a cég, tekintettel a tanoncok fiatal korára, visszavonta.

— **Az aninai sztrájk.** Anináról táviratozzák: Az osztrák-magyar államvasutársaság bányaműveiben sztrájkoló munkások még ma sem állottak munkába. A társaság igazgatósága tehetetlenül áll a munkások magatartásával szemben és bevárja elhatározásukat, melyet valószínűleg holnap fogunk vele közölni. Ugyátszik a sztrájkoló munkások a resciozi kartársak vasárnapra hirdett gyűlésének határozatát akarták bevárni. A sztrájkban álló vasútonkön kívül ma már a bányások is engedélyt kértek a fűszolgabírótól, hogy vasárnap gyűlést tartassanak, és bejelentették azt is, hogy azon a munkabér emeléséről akarnak tanácskozni. Ezért több mint valószínű, hogy Aninán a bányások is sztrájkba lépnek. — **Resiczáról táviratozzák:** Az aninai bányában kitűrt sztrájk hatása alatt az itteni bányákban is zugódnak a munkások. A munkások helyzetükkel egyáltalában nincsenek megelégedve és az előjelek után ítélve, hétfőn itt is megkezdődik a részleges sztrájk. A mun-

kások a hatóságnál bejelentették, hogy vasárnap, folyó hó 26-án helyszélük megbeszélése végett gyűlést tartani akarnak, melyre mindaddig az engedelmét nem adták meg. Krassó-Szörényvármegye alispája minden eshetőséggel szemben megkérte a csendőrpáncsnokságot, hogy a vagyonbiztonság megóvása céljából nagyobb számú csendőrt küldjön Resiczára.

— **Fairek és Vandélbíttek.** Irtnuk már arról, hogy a hírneves milliárdos Vanderbilt-familia örökösödésben áll a Fair-családdal egy érdekes örökösödési ügyben. Egy házaspár automobil-katasztrófában elpusztult s a hagyatékhöz mind a két család just formál. A döntést pedig az az érdekes körülmény segítené elő, hogy a házasságok közül melyik halt meg előbb. Erre nézve két francia tanu került a bíróság elé, de azokat, mivel gyanusnak tűntek fel, letartóztatták. Ezzel az ügyvel, mint Párisból jelentik, nyilván a francia parlament is foglalkozni fog, mert Ferrette nacionalista képviselő az igazságügyminiszterhez intézett beadványában tiltakozott a tanuk letartóztatása ellen. Egyben azt is bejelentette Ferrette, hogy a személyes szabadság és megsértésének ügyében *interpellálni* fog a kamarában.

— **Öngyilkos kárptos.** Ma este a Lánchíd közelében egy javakorabeli, intelligens kinezésű férfi a Duna hullámaiba vetette magát. Egy ideig küzdött a szerencsétlen az árral s a parton álló rendőr csónak segítségével is sietett, de mire odaért a csónakkal, a halálra szánt embert elnyeltek a hullámok. A rendőr a parton, ahonnan a Dunába ugrott az illető, egy esernyőt és egy kalapot talált s azt bevitte a főkapitányságra. Ejjel azután egy uri ember jelent meg a főkapitányságon s bejelentette, hogy a sógora, Karádi Ignác, a Karádi és Groszmann, Harmincad-utca 4. szám alatt levő kárptos- és diszító-cég tulajdonosa ma este az üzletből nem ment haza, holott sohasem maradt el s a család attól tart, hogy Karádi öngyilkossá lett, vagy valami szerencsétlenség érte. A főkapitányságon felmutatták az illetőnek a Dunaparton talált esernyőt és kalapot s úgy kiderült, hogy mindkét tárgy Karádi Ignác tulajdona. Karádi azelőtt magánhivatalnok volt s csak pár hónapja nyitotta meg üzletét Groszmann társaságában. Ő nem is volt tanult kárptos s csak a financiális részét vezette az üzletnek, míg az üzleti részzel Groszmann foglalkozott. Karádi pár évvel ezelőtt nősült, feleségül vette Schneeweisné, Harmincad-utcai kölesönkönyvtárosné leányát. Házassága, amelyből egy kis leánya származott, boldog volt s a család maga sem tudja, hogy a boldogtalan ember miért lett öngyilkossá. Az üzleti ügyek is teljesen rendben vannak. Karádi holttestét még eddig nem találták meg.

— **Kézrekerült szállodatorvaj.** Az insbruckeri rendőrség ma letartóztatta a bécsi gyorsvonaton Manolesco Györgyöt, a veszedelmes szállodatorvajt, aki egy berlini elmeegygóitól intézkedést megugrott. Manolescot a német fővárosba fogják szállítani.

— **Kettős öngyilkosság.** Zimonyi tudósítók táviratozzák: Tanaszkovics Tivadar negyedéves hadapród, aki most mint hadnagy került volna ki a kadétskolából, hogy könnyelmű adósságait rendezze, jómódu nagybátyjához, egy újvidéki kereskedőhöz fordult segítségért. Nagybátyja megtagadta a támogatást s erre a fiatal kadét fölbölte magát. Három nappal később nagybátyja szintén öngyilkosságot követett el. Az öngyilkos öreg ur környékében azt beszélik, hogy lelkiismeret furdalásai kergették a halálba.

— **Halálraítelt gyilkos.** Szerajevóból táviratozzák, hogy a dolni-tuzlai törvényeskó halálra ítélte egy Omie nevű parasztot, aki két csendőrt orozva meggyilkolt.

— **Ismeretlen szőlőhómos.** A Vakokat Gyámoltó Országos Egyesület nevében több helyen megjelent egy fekete, nyulánk, intelligens külsejű férfi és a vakok részére könyvirodalmányokat gyűjtött. Az egyesület figyelmezteti a közönséget, hogy a vakok javára történő gyűjtéssel senki megbízva nincsen, miért is kéri, hogy az illető adja át a legközelebbi rendőrnök, annál is inkább, mert a nála levő igazolvány is hamisítva van.

(x) **Csusz, kőszvény ellen páratlan a Zoltán-féle kenőcs.** Ára 2 korona. Zoltán gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

(x) **4 1/2 kg. Gyöngy-kávét 15 K. küld bérmentve Belák István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-u. 4.**

(x) **A Sídóli-cirkuszban holnap, 25-én kerül először színre a Nyugat-Asia című némajáték, melynek cselekménye Peking város egyik teaházán elűt játszódik le. A némajáték a legdrágábbban van kiállítva és körülbelül 300 ember vesz részt benne. A darab befejezése: Takuvár bevételre, valóságos látványossága a jelenlegi cirkusz-produkcióknak. Különböző egy hat csodőr által vont ágyut vonatnak a vár legmagasabb tókára.**

## Dumas père századik születésnapja.

Budapest, július 24.

Tegnap volt századik évfordulója az idősebb Dumas születésnapjának s néhány hónap múlva lesz harmincekét esztendeje annak, hogy egy dicsőségben és változatos fényben eltöltött élet után testben-lélekben megtörtén meghalt a nagy francia mesemondó, aki annyira elbűvölte a világot. Az ő művei, darabjai és színes regényei tulajdonban a közönségnek a változatos, fantasztikus, kalandos elragadó történetekre való naiv vágyakozását elégítette ki. És mivel ez a vágyakozás annyira általános azért érthető az ő nagy népszerűsége, amelynek elég bizonyossága az, hogy még ma is, amikor elég híres íróársainak a sirja sincs talán meg, az ő művei még most is újabb és újabb kiadásokban jelennek meg évről-évre. A három testőr és gróf Monte Christo még egyre azok közé a regények közé tartozik, amelyet lázas érdeklődéssel olvasnak a felesperedő generációk, s ha a kezükbe veszik ezeket a könyveket, rohamosan járnak is a végére. De mint drámaírót is daol az előrehaladó idővel Dumas. „Kean” elavulttalan s például Novelli nem igen tud megszabadulni a hatásától. Pazar szellemessége, érdekfeszítő mesészővése annyira kiapadhatatlan volt, hogy egyszerre hat regényen is tudott dolgozni és hihetetlen mennyiségű regényt dobott ki az irodalmi piacra. Nagy nyelmitől keresett is a munkáival s erre nagyon büszke is volt, de épp oly büszke volt arra is, hogy ezt a nagy pénzt elköltötte. Mert szeretett pazarul, előkelően élni, nagyon büszke tudott lenni hercegi összekötésekre, hanem egytűl olyan bőkezű bohém is volt, amilyen nem sok akad Nem jelenhetett meg nála kérelmező, akármikor, még a legnagyobb munkája közben sem hogy rögön bele ne nyult volna a zsebébe, ahonnan őt, tiz vagy húsz frankot kivéve, így ne szólott volna a kérelmezőhöz:

— Ennyi a vagyonom. ezt megosztjuk.

Tudniillik ennyi készpénz volt nála. Vagy akár hányzszor csak egy a kandallóra vetette érc-vagy papírpénzt s a sok pénz mindaddig ott hevert, amíg csak el nem fogyott. A titkárjától, akinek nem volt fixuma, csak megkérdezte olykor-olykor:

— Nincs szüksége pénzre?

S ha az azt felelte, hogy igen, akkor csak a kandallóra mutatott és biztatta:

— Hát vegyen.

Roppant tudott annak is örülni, hogy egész se reg ember elősőkötűt rajta s evett-ivott az ő költés-gégre. Minden tekintetben érdekes és lebilincselő egyéniségű ember volt, aki szellemességével, csipős megjegyzéseivel, tréfáival, eszere s eszere megmóditotta magának a neveteket. Ismeretes, hogy apja, a bátor generális, Dumas de la Pailletne márkí és egy néger nő szerelmi viszonyából származott s hogy duzzadt ajkán és széles orrán nála is meglát-szott még ez az eredet. De ha tapintatlanul előztek az eredetéről, akkor haragudni tudott. Egyszer egy fiatal herceg merészkedett erre nézve kellemetlenkedni. Hogy az őseit bolygatta a herceg, Dumas megfelelt:

— Igen — mondotta — a nagyapám néger volt — de ön elolejtette, hogy az ősapám majom volt s hogy az én családfám ott kezdődik, ahol az ön végződik.

Sohsem akarták Dumasnak elhinni, hogy a fia sikereiben nem részes. Az emberek hozzászok-tak ahhoz, hogy sok olyan munkát is adtak ki az élelmes kiadók az ő nevével, amely művekhez Dumasnak semmi köze nem volt, viszont a fiánál nem akarták elhinni, hogy nem segít neki.

— Valja be, mester — faggatta egyszer egy hölgy, — hogy a Kaméhiás hölgy sikerében önnek is része van.

— Hogyne, madame — vágott vissza Dumas — a szerzője főlem való.

Abból az alkalomból, hogy a franciák most a századik születésnap jubileumát ünneplik, érdekes apróságok közül Dumasról, egy francia folyóirat. 1864-ben Dumas Nápolyból visszatért Párisba. Bizony nem hozott magával vagyonát és midőn egy szinzigazgató felkérte egy darab megírására, szorgosan a munkához látott, csak hogy minél előbb pénzhez juthasson. Rövidesen meg is írta „A párisi mohikán” című öt-elvonásos darabját. Elkötvetkezett a bemutató előadás bejelentése. Minden rendben folyt, de egyszeriben megjelent a cenzura gyűlölt keze és betiltotta a darab előadását egyes részletek miatt, amelyek a cenzura szemében igen szabadszajuknak tetszettek. Dumas azonban nem volt az az ember, akit könnyen lehetett elutasítani. Menten írást küldött a császárnak, mely így szólt:

Sire!

1833-ban élt és még ma is él három ember, akik a francia irodalom élén állnak. Ez a három férfi: Hugó Victor, Lamartine és én. Victor

Hugó számúve van. Lamarine letrét. Engem nem lehet számúzni Hugóval; se írásaimban, se életemben, se szavaimban nincs ok a számúzésre. De lehetetlennek tehetek engem, mint Lamarinet, és valóban lehetetlennek is tesznek. Nem tudom, miért haragszik rám a cenzura. 1200 kötetet írtam és adtam köze. Nem rám tartozik azok irodalmi értéke feletti bírálatot mondani. Bizonyos azonban, hogy minden nyelvre lefordítják és oly messzire hatolnak, amilyenre csak a gőzös szállítja. És ez — bár a három közül én vagyok a leggyöngyöb — azért történt, mert míg az egyik gondolkodó, a másik álmodozó, én népies író vagyok. Műveimet a legerkölcsösebb munkaleány is olvashatja. A cenzura szemében erkölcsötlen vagyok...

Ezután Dumas egy számítás mutat ki, mely szerint a cenzura neki tizenkét esztendő alatt félmilliónál több kárt okozott. Ez nem tarthat így tovább! Nem is tartott. Pár nap múlva a császár rendeletéből egész Páris tapsolt a darabnak.

## Az ország termése.

Budapest, július 24.

Julius 20-ikáról szólnak a gazdasági tudósítók jelentései, amelyek alapján ma a földművelésügyi miniszter közzétérsi jelentését az ország mezőgazdasági állapotáról. Julius hónapban sok baj érte ugyan a gabonavetéseket, egyrészt a több napon át tartott rekkenő hőség folytán, másrészt a viharok és jégeső következtében, amelyek az ország több vidékén letréték a gazdák reménységét, sok helyen az árvis is pusztította, redukálták a minimumra a terméskilátásokat, de azért a hivatalos jelentés szerint az idei gabonatermés megközelíti a jó közepes átlagot és csak 12%-kal marad alul a múltévi eredménynek.

### A buza.

Az őszi buza aratása az ország sík földjein befejezéshez közeledik, ott néhol már egészen készen is vannak a munkálatokkal a folyók a hordás és itt-ott megkezdődött a cseplés is. A sok eső és utóbb a rekkenő hőség az amugy is meglehetősen sok helyen rozsdalepett vetéseknek eléggé ártott. A termés minőségileg jóformán országsszerre vegyes; találkozik jó kvalitással szemben csaknem mindenütt elég sok sárgászínű és itt-ott szorultszemű mag is. Ugy hogy lesz ugyan jócskán szép "pirosszínű és acólos buzánk, amelynek sulya több helyütt meg fogja futni a 10 kilogrammot, mindazonáltal a világos, szürkészínű, tehát a gyengébb kvalitás is számot tesz, bár minőségi sulyra nézve nincsenek meg azok a panaszok, amelyek az előző években voltak, kivéve a szorultszemű és az itt-ott kicsírázott buzaszemekből származott termést, amely kereskedelmi szempontból kétség-telenül kifogás alá fog esni. De kifogás alá esik az üszögös mag is, amely pedig néhol elég bőven termett.

A buzával bevetett terület, tekintet nélkül a folyó év nyarán észlelt eléggé nagy csapásokra, amelyek pozitív terjedelméről azonban még nincsen biztos tudomásunk, mintegy 5.794.000 kat. holdra tehető, amely valószínű területről országos átlagban és kat. holdankint mintegy 6.81 métermáza termés és így összesen körülbelül 39-95 millió métermáza buza várható. A múlt évben termett 46-50 millió métermáza buza, ennél fogva az idei buza terméskilátások mintegy 7 millió métermázával kedvezőlenebbek.

Az országos átlagterméshez viszonyítva kat. holdankint 6.81 métermáza és azonfelüli termést várnak: Esztergom-, Nyitra-, Pozsony-, Trencsén-, Baranya-, Fejér-, Moson-, Somogy-, Sopron-, Tolna-, Veszprém-, Bács-Bodrog-, Csongrád-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Borsod-, Békés-, Csanád-, Temes-, Torontál-, Brassó- és Kis-Küküllővármegyékben; kat. holdankint 6-6.81 métermáza termést remélnek: Bars-, Hont-, Nógrád-, Komárom-, Vas-, Heves-, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-, Szepes-, Bihar-, Hajdu-, Szabolcs-, Arad-, Alsó-Fehér-, Csik-, Fogaras-, Háromszék-, Maros-Torda-, Szeben-, Torda-Aranyos- és Udvarhelyvármegyékben; végül kat. holdankint 6 métermázán aluli termésre számítanak: Árva-, Liptó-, Turóc-, Zólyom-, Győr-, Zala-, Abauj-Torna-, Bereg-, Gömör-, Sáros-, Ung-, Zemplén-, Maramaros-, Szatmár-, Szilágy-, Ugocsa-, Krassó-Szörény-, Beszterce-Naszód-, Hunyad-, Kolozs-, Nagy-Küküllő- és Szolnok-Dobokavármegyékben.

### A rozs és kétszeres.

Az őszi rozs és kétszeres aratása csupán a hegyi vidékeken folyik még, másutt már mindenütt befejezték az aratást, egyes kivételök eltekintve általában a remélnél szintén valamivel jobb eredményre és különösen ami a minőségét illeti. A rozs többnyire szép nagy szemű és sulyos, találkozik ugyan ebben a terményben is szorult szemű mag, sőt itt-ott olyan is, amelyen már a csírázás nyomai mutatkoznak, mindazonáltal országos átlagban a kvalitás kiélegető és jónak mondható. Az az aggodalom tehát, amely még e hó közepé táján is csaknem országosan mutatkozott, a rozsnál is kissé toltott volt. — Az utjabban és a nyár folyamán észlelt árvis, jégeső és fereg okozta károsodások tekintetbe vétele nélkül, mivel ezekre vonat-

kozólag még ismeretlenek az adatok, a bevetett, illetve a learatott rozsterület 1.941.000 kat. holdra tehető; országosan és kat. holdankint remélni lehet az időszerint mintegy 0-17 métermáza termést és így összesen körülbelül 12 millió métermázást. A múlt évben rozs és kétszeres termelt 18-60 millió métermázasa.

### Árpatermés.

Az őszi árpat leartatték és nagyobbára már próba-öspléseket is esztűzőlték belőle. Az eredmény kiélegető, főleg mennyiségileg, míg minőségileg a sok eső miatt vegyes. A tavaszi árpat a hegyi vidékek kivételével mindenütt aratták, sőt le is aratták. A hűtési szorultszemű, barnás és sárgászínű magvak nem tartoznak ugyan a ritkaságok közé, mindazonáltal a termés a várakozásnak nagyobbára meg fog felelni, mert a kékék eléggé sulyosak és így az átlagos kvantitás is jobb a remélnél. Néhol ugyan a sok esőtől a tavaszi árpa szintén kicsírázott már, de ez inkább az Alföldön fordult elő, ahol az aratáshoz már az esztűzősek előtt hozzálottak. Szörványosan pedig az üszög is kisebb kárt okozott. A bevetett, illetve a learatott terület kiterjedése volt megközelítőleg 1.828.300 kat. hold, amelyen az átlagos terméshozamot 6-91 métermázára és így az összes várható termést 12.65 millió métermázásra becsülik. A múlt évben termelt árpa összesen 18-67 millió métermázasa. A kat. holdankint országos átlagterméshez viszonyítva aránylag véte a legjobb azz 6.91 métermáza és azon felüli termés remélhető: Bars-, Nyitra-, Baranya-, Fejér-, Moson-, Sopron-, Tolna-, Bács-Bodrog-, Csongrád-, Heves-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Abauj-Torna-, Ung-, Békés-, Hajdu-, Arad-, Csanád-, Temes-, Torontál-, Brassó-, Kis-Küküllő és Szeben-vármegyékben; kat. holdankint 6-6.91 métermáza termés remélhető pedig: Esztergom-, Hont-, Liptó-, Nógrád-, Pozsony-, Trencsén-, Turóc-, Komárom-, Somogy-, Vas-, Veszprém-, Zala-, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-, Bereg-, Borsod-, Gömör és Kishont-, Szepes-, Zemplén-, Bihar-, Szabolcs-, Szatmár-, Krassó-Szörény-, Alsó-Fehér-, Csik-, Fogaras-, Háromszék-, Hunyad-, Maros-Torda és Torda-Aranyos vármegyékben; végül kat. holdankint 6 métermázán aluli termésre van kilátás: Árva, Zólyom, Győr, Sáros, Maramaros, Szilágy, Ugocsa, Beszterce, Naszód, Kolozs, Nagy-Küküllő, Szolnok-Doboka és Udvarhely vármegyékben.

### A zabtermés.

A zab is nagyobbára kasza alá érett, megtarva fejlődési állapotát jóformán az utóbbi időben, bár helyenkint a vihar ezt is nagyon üszeküzálta s e miatt a zab aratása szintén nehezebben halad, mint remélték. Általában az idén az összes szemes termények véteisi nehezebben arathatók, mint normális esztendőben, mert a vetések igen sok helyen megdőlték és részben össze is kuszálhattak a gyakran viharos időjárás következtében. A zab érését szintén siettette a tropikus hőség és noha a zabban is előfordul üszög- és rozsdakár, de szörványosan hűlőtől sovány szemű mag is, ennek dacára a kvalitás országos átlagban jónak ígérkezik, mert a zab szép színű és többnyire sulyos szemű is. A felvidéki és általában a magasabb hegyi részekben a zab még többnyire zöld színű. A zabbal bevetett terület megközelítőleg 1.766.800 kat. holdra és az átlagos terméshozam kat. holdankint 6-59 métermázára, vagyis a remélhető összes termést 11-59 millió métermázásra tehető. A múlt évben termelt összesen 12-02 millió métermázasa zab, ennél fogva az idei zabterméskilátások nem sokkal kedvezőlenebbek a múlt évinél.

### A többi vetések.

A káposztavetésekre az utóbbi néhány napos hűvös idő és eső nagyon jótékony hatással volt, ugy szintén a szőlőre is, amely helyenkint kiélegető termést ígér. A gyümölcs termés helyenkint főképp szilvából eléggé bőnek mutatkozik.

A számszerű terméscseplés adatai a következők:

	Várható termés		
	Julius 20-ikán	Julius 10-ikén	1902. évi termés
Buza	39.451.500	29.038.800	46.507.113
Ros	11.970.000	11.723.300	13.606.722
Árpa	12.645.800	12.399.200	13.575.100
Zab	11.592.200	11.212.800	12.019.477

## SZÍNHÁZ, ZENE

„Faust. Krecsányi Ignác napról-napra bizonyítja, hogy mennyire művészi, szellemi, fővárosi nivóju társulattal rendelkezik. Az *Éjjeli menedékhely* nagysikerű előadásait ezekhez hasonló eredményű opera-előadásokkal tarkítja. Ma szuffolt ház előtt Gounod remeke, *Faust* ment s a közönség nem hiába tolongott a nézőtérre. Oly jó szőlők és együttesek mutatkoztak be, hogy teljesen elfelejtettük a társulat vidéki származását. Kertész Ödön, aki a tenorista Mihályi he-

lyett beugrott, igen szépen énekelt. Anday Blanka elsőrangú Margittá tette költői, énekbeli és játékbeli bravurokból összeszótta alakítását. Környei remek baritonja is van gyujtott és elragadó, Valentineja bátran az Operában is megjelenhetnek. Sokat ígérő basszenorista Vajda Ernő, aki Mefisztót adta érdekesen és sikerrel. A kiállítás, karok, rendezés Krecsányihoz méltó volt.

„Városligeti Szinkör. *Urházi Ede* szombaton *A miniszter elűsbőjában* és a *Köcsöskürt feleget* című darabokban folytatja vendégjátékát a Városligeti Szinkörben. Vasárnap délutánra az igazgatóság *Crampton mestert* tüzte ki előadásra a kiváló művészzel a cimszerében. A *Heidelbergi dráket* bemutatója e hó 27-én hétfőn lesz.

„Krecsányiék a Népszínházban. Krecsányi Ignác és Porcsolt Kálmán igazgatók között megállapodás jött létre, hogy a nagysikerű *Éjjeli menedékhely* előadásait a pesti közönségnek hozzáférhetőkké teszik s Gorkij világhírű darabját a budai színtársulat augusztus 20-ikától szeptember 1-ig a Népszínházban fogja játszani. A darab rendkívüli sikere, mely az eddigi előadások látogatottságában kétségtelen megérdemelt nyert, garancia arra nézve, hogy a Népszínházban rendezendő előadások teljes művészi és anyagi sikerrel fognak járni. Mialatt a drámai személyzet a Népszínházban az *Éjjeli menedékhely* játéssza, az énekes személyzet a Budai Szinkörben több értékű operett-újndonságot fog bemutatni. Ugyanakkor érdekes vendégszerelések is lesznek. Krecsányi igazgató már megnyerte több estére terjedő vendégjátékra *Siklói Kornélt*, a Magyar Színház kitűnő komikusát.

„Somló Sándor tanulmányta. Somló Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója tudvalevőleg Angolországba utazott tanulmányra. Az igazgató eddigleg igen sok darab előadási jogát szerzte meg, melyek a től folyamán színre kerülnek nálunk. A tanulmányról Somló igazgató augusztus 10-ikén tér vissza.

„Hangverseny. *Széldáson* e hó 26-án hangverseny lesz az orsz. irodalmi szövetség javára. Közreműködésre felkérők eddig *Groo Valéria* jó nevű drámai művésznő, *Salamon Ödön* és *Szundi Károly* hírlapírókat, továbbá *Chorin Géza* zongoraművészt. A hangverseny iránt nagy az érdeklődés és a szomszédos Zólyomról és Besztercebányáról is sokan fognak elmenni a hangversenyre, ugy, hogy az orsz. irodalmi szövetségnek nemes céljaira valószínűleg igen szép összeg fog egybegyűlni.

„Dickens színpadi népszerűsége. Angol színpadon Dickens váratlanul igen erősen divatba jön. A londoni igazgatók állítása szerint Dickens egészen „jó üzlet”, mindenesetre jobb, mint Shakespeare. Ennek a kissé különös körülménynek a magyarázata, hogy az angol drámaíróhatalmasság a nagyközönség előtt egészen idegen, míg Dickens talán a leginkább olvasott írója az angoloknak s ezért olyan népszerűek a regényeiből készült darabok. Sokan csak azért is emlennek a színházba, hogy mindazt élő valóságban lássák maguk előtt, amit könyvből olvastak s amitől el voltak ragadtatva. Eddig Dickens csak külvárosi színházban került színre, de augusztus elején „Opperfeld David” dramatizálva a *Westend* színházban, az *Adelphie* színházban is színre kerül, sőt ősszel a *His Majesty Theatre*ben, *Oliver Twist* feldolgozása „Pegotty kedvence” cím alatt kerül színre. Érdekes ezenközben az, hogy egyetlen színháznak sem jut az eszébe, hogy Dickens színpadi művet mutassa be. Pedig ott van például „Az idegen úr” című bohózat, amely az angol közönség izlésének nagyon megfelele ma. A darab, amelyet 1836-ban a *St. James Theatre*ben adtak elő először, ötven előadást ért meg. Pedig akkoriban ötven előadás egyfolytában elég nagy szenzáció volt.

## Nyitlér.

### Vidéki szülőknek,

kik gyermekeiket a budap. keresk. akadémia, főgymn., vagy főreál iskolába járatták, ajánljuk az alábbi, minden modern kénelemmel (fűrdőszobával) berendezett penziót, hol a tanulók kitűnő ellátásban részesülnek és tanári felügyelet alatt állanak. Tanulók csekély számmal vétetnek fel. Ajánlatos minél korábban jelentkezni. Bővebb felvilágosításul szolgál: a „Tanulók Otthona”, Budapest, V. Visegrád-utca 4. szám.

### Óvja az egészségét!

Ezernél több kiváló orvos ajánlja!



Arjogzás kívánatra mindenhol díjmentesen kűdítik. Vidékre 25 vagy 50 üveges fűtűk; a fűtűtől oda és az üvegeket vissza érte.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KUTVÁLLALAT BUDÁN.

## Gyakornok

elsőrangú gyári iroda részére vidékre kerestetik. — Kezdő fizetés havi 60 korona és szabad lakás. Ajánlatok felső kereskedelmi iskolai bizonyítvány másolatával ellátva Schwarz József hirdetőjébe Marokkai-utca küldendők: „Gyakornok-vidék kre 6259”. sz. a

(Az e rovat alatt közölttelnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

## SPORT

**A Liverpool Cup.** Mint egy távirat jelenti, az angol fogadó közönség egyik kedvenc versenyt, a Liverpool Cupot ma délután futották le. Az értékes díjat tíz versenyző közül Captain Kettle nyert meg. A részletes eredmény ez volt:

**Liverpool Cup.** Díj 1200 font sterling. Távoltság 2200 méter. Mer. I. S. Crawford *Captain Kettle*-je első, Mer. F. Bibby Pain Bis-je második, Sir. E. Cassel Handicapper-je harmadik, azután Scullion Glass Jug, Happy Medium, Bushy Belle, Noblesse, Sal Kirk, Sheilmartin. Helyfoglalások: I. 2 : 1, II. 15 : 1, III. 9 : 2.

## TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A bizalom jegyében.** Valamennyi alkalmazottja közül a legjobban *Majovsky* Vilmos könyvvezetővel volt megelégedve egy fővárosi osztály-sorsjegyelárusító intézet főnöke. *Majovsky*, aki valahonnan Porosz-Sziléziából szakadt ide, iparkodott ezt a bizalmat tőle telhetőleg kiaknázni, mert nemcsak a beérkező pénzesleveleket fosztotta meg tartalmuktól, hanem hacsak hozzá férhetett, a hivatalos órák alatt tárva-nyitva levő vasszekrénybe is belenyúlt, míg végre rajtakapták. A budapesti büntetőtörvényszék *Majovsky* Vilmost, akiről kiderült, hogy Németországban is sokáig ette a rabkenyert, sikkasztás miatt nyolchónapi börtönre ítélte és Magyarországot területéről mindenkorra kitiltotta. A királyi tábla ezt a büntetést két esztendőre emelte föl, a Kuria szüneti tanácsa pedig ma *Thassy* Pál koronagyézszi helyettes indítványára a vádlott semmisségi panaszát elutasította.

§§ **Egy építési napló titka.** A brassógyevei Bácsfalva községben a múlt év folyamán *Gellért* Emil budapesti vízműgyáros végezte az ottani vízművek elkészítését. Az építkezések vezetésének teendőit pedig a földművelésügyi minisztérium megbízásából *Pazar* István és *Dillberger* Béla segédmérnökök látták el. Munkájukban a legnagyobb törzsi kodások és cívdások keletkeztek az építési vállalkozó és az építést vezető segédmérnökök között. Ennek következtében *Gellért* Emil jegyvélmi feljelentést is tett a mérnökök ellen a földművelési miniszternél. De ezzel nem elégedett meg. Az építési naplóban, melybe a napi eseményeket szótkaik bejegyezték, *Pazar* és *Dillberger* mérnököket megrovásban is részesítette, azt írva felőlük, hogy előlük a tisztesség és becsület fogalma terra incognita, hogy sőtét céljaik érésére gyalogatos és piszkos eszközöket használnak, hogy alias módon akarnak neki árta marna lenni. A naplóba jegyzett sértésekért a két mérnök rágalmas és becsületsértés vétségéi miatt emelt panaszt *Gellért* Emil vízműgyáros ellen. — Ma tárgyalta ezt az ügyet a büntetőjársírbírósnál dr. *Wiener* járásbíró. A tárgyalás elején *Gellért* védője hatásköri kilogást emelt, mert közhivatalnokoknak hivatalos eljárását támadta *Gellért*, már pedig ebben az esetben a kellő felhatalmazásra az ügyvérség vádképviseleté lévén szükséges, az ügy elbírálására a törvényszék illetékes. A bíróság azonban nem adott helyt a kilogásnak, mire a vádlott kihallgatása következett, aki tagadta a bűnösségét, viszonydall lépett fel a panaszos mérnökök ellen. A bíró a vád és viszonydall tanuinak kihallgatása céljából a mai tárgyalást elnaplotta.

§§ **Az exvölégény.** Frivol könnyelműséggel dult fel egy család boldogságát *Nemény* Jenő fővárosi díjnok. *Nemény* Jenő egy évvel ezelőt megkérte egy szegény lány kezét. Az eljegyzést azonban csakis a leány vette komolyan, de *Nemény* nem, mert ezt csak eszköznek tekintette arra, hogy a családba beférközve menyasszonya férjné levő nőtestvérének udvaroljon. Önző célját sikerült is elérnie, mert egy szép napon megszöktette leendő sógornőjét, menyasszonyát pedig egyszerűen a faképnél hagyta. A feleséget imádásig szerető férjet milyen lesújtotta ez a váratlan csapás, amelyet még azzal is tetéztet *Nemény*, hogy rábeszélte a megszöktetett asszonyt, hogy ékszerkeit, amelyeket férje mintegy 3000 koronáért vett neki, vegye magához. Az elhagyott menyasszony, mikor megtudta völégényének eljárását, egy másik nővérről felment panaszt emelni *Nemény* ellen a polgármesterhez. Itt a két nő családoknak, gazembernek, csirkefogónak nevezte az exvölégényt s elmondották, hogy nővérrétek csak azért szöktette meg, hogy ennek 3000 korona értékű ékszerének árából magát eltartassa *Nemény* erre azzal felelt, hogy feljelentette volt menyasszonyát és nővérrétek becsületsértés és rágalmasz miatt. Ma tárgyalta ezt a kínos ügyet a büntető járásbírósnál dr.

**Wiener** járásbíró. A tárgyaláson a két vádlottó beismerte, hogy főbáborodásukban használták a sértő kifejezéseket, s ezután részletesen elmondották az exvölégény viselt dolgai. A bíró kihallgatta a szerencsétlen férjet tanu gyanánt; a szívbeteg embert a csapásra való visszaemlékezés annyira indulatba hozta, hogy a tárgyalóteremben üsse magát. A mentőknek csak hosszú kezelés után sikerült a beteget eszméltre hozni. A tárgyalóbíró azután kihirdette ítéletét, amelylyel a két vádlottat felmentette egy a becsületsértés, mint a rágalmasz vétségeinek vádjá alól. Az ítéletet a tárgyaláson jelen volt közönség nagy tetszéssel fogadta. A panaszos exvölégény, aki szigorú ítéletet kért volt menyasszonyára, — a felmentés ellen felebbezést jelentett be.

## Legujabb.

### A pápa halála.

Róma, július 24.

A biborosok mai ülésén 32-en vettek részt, közöttük *Katschhaler* salzburgi hercegecske. Elhatározták, hogy a biborosok szobáit hétfőn fogják kisorsolni. Az *Italie* szerint *Cretoni* biboros súlyos megbetegedése miatt nem vehet részt a pápaválasztáson. A *Giornale d' Italia* jelentése szerint *Oreglia* biboros a külföldi hatalmak képviselőinek holnap fogadtatásán a hatalmakhoz intézett jegyzéket fogja felolvasni. *Rampolla* holnap hagyja el a Vatikánt.

## TÁVIRATOK

**Bakarest**, július 24. *Mária* romániai hercegnő arról értesítette a közoktatásügyi minisztert, hogy egy fiatal lányok számára alapítványt hozott létre iskola névelőjaira 256.500 frankot és egy házat adományoz. Az ajándék mindkét tárgya azon gyűjtés eredménye, melyet a hercegnő eljegyzése alkalmából rendeztek a hercegnő megajándékozására.

**Bécs**, július 24. Az itteni bolgár ügyvivő elmondotta a *Neues Wiener Tagblatt* tudósítójának, hogy *Ferdinand* fejedelem négy hetet fog külföldön tölteni; a bolgár ügyvivő megerősítette, hogy tényleg vannak Bulgáriában nehézségek, de katasztrófával fenyegető helyzetről szó se lehet.

### Pánik a Quarnerón.

**Fiume**, július 24. Az Abázziból este 8 órakor elindult *Volosca* hajó nagy tengeri viharba került. Alig jutott a hajó 60—70 méternyire a kikötőtől, gőzt vesztett és nagy zökkenéssel megállt. Az utasokon — mintegy 30-an voltak — nagy izgalom vett erőt. A hajó vészjelzésére a szomszédos *Volosca* kikötőtől segítségre jött a *Stefania* gőzös, mely azonban semmit sem tehetett a mentésre. A hullámok a *Volosca*-t eközben a parthoz sodorták és ötször a parthoz csaptak. A hajó hátuljával ütdött a sziklához. Közben a vészfütyt, melyet Abázziból a tüzeltők futtak, több száz ember a partra sietett. A hajó kapitánya elhagyta a parancsnoki hidat és az izgatott utasok közt szaladgált. A hajó nagyon veszélyes helyzetben lévén, az utasokat partraugrásra szólította fel. Közben csónakok érkeztek és az utasok egy része beszállt a csónakokba. Egy csónak a tengerbe is esett, de kihúzták. Több utas a partonállóknak segítségével a parti sziklákra ugrott. A hajó utasai Abázziból maradtak és egy kis részük segélyhajón 11 órakor érkezett Fiuméba.

### Közgazdasági táviratok.

**New-York**, július 24. (Terményárság.) (Zárjat.) *Gyapot*: New-Yorkban helyben 13.50 (13.50). júliusra 13.15 (13.20). Októberre 9.85 (9.87). *New-Orleans*-ban helyben 18.1/2 (18.1/2). — *Petroleum*: Stand white *New-York*-ban 8.55 (8.56). Stand white *Philadelphian*-ban 8.50 (8.50). Refined in *Cases* 10.50 (10.50). *Credit Balances* at *Oil City* 1.56 (1.56). — *Zsír*: Western steam 7.80 (8.10). *Rohe* és *Brothers* 8.— (8.10). — *Tengeri irányzata* állandó. — *Júliusra* 57.1/2 (57.1/2). — *Szept.-re* 56.1/2 (56.1/2). — *Dec-re* 56.1/2 (56.1/2). — *Busa* irányzata állandó. *Piros őszi helyben* 81.1/2 (81.1/2). — *Jul.-ra* 81.1/2 (81.—). — *Szept.-re* 81.1/2 (81.—). — *Dec-re* 81.1/2 (81.1/2). — *Máj.-ra* —.— (—.—). — *Gabona szállítási díja Liverpoolba* 1.1/2 (1.1/2). — *Kávé*: fair *Río T.* sz. 5.1/2 (5.1/2). — *Júliusra* 3.85 (3.80). *Okt.-re* 3.80 (3.80). — *Liszt*: Spring *Wheat* clears 3.50 0.— (0.— 3.50). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). *Olaj*: 27.60—28.— (27.50—27.75). *Bécs*: 13.——13.25 (13.25—13.60). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

**Chicago**, július 24. (Terményárság.) (Zárjat.) *Busa* irányzata állandó. *Júliusra* 75.1/2 (75.1/2). — *Szept.-re* 76.1/2 (76.1/2). — *Tengeri irányzata* állandó. — *Jul.-ra* 50.1/2 (50.1/2). — *Zsír*: *Jul.-ra* 7.62 (7.60).

**Szept.-re** 7.85 (8.07). — *Scalonna short clear* 8.56 (8.56). — *Sertésbőr*: *Szept.-re* 14.12 (14.82). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

## KÜLÖNFÉLÉK

### Vallomás.

Arcoz az údv tündéri képe,  
A lelkebe nem nézek én.  
Belémélázok felszínébe,  
Ha örvény van is fenékén.

Reménytelen vágy félve lobban...  
Még nem késő elotlani...  
De terjed a tűz egyre jobban  
S tétlenné nyúgóz valami.

A léha gúny, mivel kacagva  
Szívet, szerelmet megdobok,  
Kóbor felhő csupán, alatta  
A szerelem napja lobog.

Nem ujongok, nem forr a vérem,  
Hogyha veled találkozom,  
A szívemen felétek szemérem,  
Sima közöny az arcomon.

Kívül közöny hazug nyugalma,  
Belül meg gyáva félelem...  
Amit egy bátor perc sugallna,  
Azit tikkaodva elnyelim.

Agyam büszke bölcselkedése  
Eloszlott, mint a puszta köd,  
S míg a való nem térít észre,  
Egy álom bűve-bája főd.

Brdy Mihály.

† **Hogy őrsik az angol bankot.** Az angol bank tömörked aranyát ugyancsak becsületesen védelmezik. Valóságos kis hadsereg szállja meg alkonyat beálltával a heverő milliók termeibe nyíló ajtókat, illetéktelen látogatók ugyan hasznaltan próbálnak ott tiszteletét tenni. Amint délután hatot ütött az óra, a királyi testőrség egy csapata vonul a bank palotája elé. Egy tisz, négy altisz és huszonkilenc gárdista. Velük egy trombitás. A legények elfoglalják a posztjukat az épület különböző részeiben. Minden órában fölviáltják őket. Az őrség tart este hat órától nyáron reggel hat, télen hét óráig. Az őrség pihenő tagjainak négy helyiségük van az épületben. Két terem a legényeknek meg az altiszeknek és két pazar berendezésű szoba a tiszt urnak. Az őrségiőr külön szold jár. A közlegény körülbelül másfél koronát kap, az altisz három koronát. A tiszt reggelben egy vadonat új tisz-hüllingest kapott, néhány esztendő óta azonban a fizetsége — egy pompás lakoma, még pedig három személyre, hogy két barátját is meghívhatta. Érdekes különlegessége ennek az őrségnek, hogy a fölviáltásnál jelszó helyett — egy lábmozdulatot tesznek, természetesen minden éjjel más-más mozdulatot. Hol toptantanak, hol meg ugranak, vagy különös módon összecsapják a bokájukat. A katona-őrségen kívül még egy sereg rendőr, detektív és felügyelő is őrszi a milliókat. Nem is próbálták még soha betörést az angol bankba.

† **A konkklávé szavazólapja.** A pápaválasztás rendjét régi statutumok állapítják meg. XV. Gergely óta titkos szavazással történik a választás, amely abból áll, hogy minden választó szavazatát lezárt és általa aláírt cédulára leírja. A szavazás nyomtatott, vagy teljesen egyformán irt cédulára történik, amelynek szövege ez:

Ego	Cardinalis
○	○
Eligo in summum Pontificem R. D. meum D. Cardinalem.	
○	○
24. Salvum me fac Deus.	

Az első rovatba (En. J. biboros) a választó saját nevét írja. A második üresen marad. A két kör mutatja a helyet, hova pecsétet üt, még pedig más pecsétjét, hogy rá ne ismerjenek. Következik a választandó pápának a neve (Pápának választom...): lát biboros urat.)

— Szerzetes-pápák. A pápák bosszu sorában legalább hetven választottak meg szerzetesrendekből. Az utolsó szerzetes-pápa, aki Szent Péter széknél ül, XVI. Gergely volt. Mikor pápának választották, még csak püspök sem volt és csak a választás után tette le a püspöki fogadalmat. A szerzetes-pápák közül 27 az Augustinus-, 27 a Benedek-, 5 a ferenciek-, 4 a dominikanusok, 4 a cisterciák-, 1 a karthauziak- és 1 a karmeliták rendjéből került ki. A jezsuita-rendből egy pápát sem választottak. Mikor egyszer valaki egy jezsuita-bibornoktól az okát kérdezte annak, hogy a jezsuita-rendből miért nem került ki pápa, a bibornok azt felelte:

— Nagyon téved én. A jezsuita-rend is adott pápát, még pedig a legnagyobb pápát valamenynyit közt.  
— Ugyan melyiket?  
— Szent Pétert, — felelte a bibornok — hát nem ő tartozott az igazi Jézus-társasághoz.

## KÖZGAZDASÁG

### A vasárnapi munkaszünet.

— A kereskedelmi miniszter legújabb rendelete. —  
Budapest, július 24.

Mint előre jeleztük, Láng Lajos kereskedelmi miniszter, méltányolva a fővárosi kiskereskedők panaszaikat, több irányban módosította a vasárnapi munkaszünet ügyében kibocsátott rendeletét. Az új rendelet, amely a hivatalos lap mai számában jelent meg és a fővárosi rendkívüli közgyűlés összehívását feleslegessé teszi, így hangzik:

A székesfővárosi kiskereskedők különböző szakcsoportjai egy küldöttségek által, mint írásbeli folyamodványok alakjában is kifejezésre juttatták előttem, hogy az ipari munkának vasárnapi szünetelése tárgyában ez évi június hó 13-án 28.559. szám alatt kibocsátott rendeletet II. A. 4. a) pontjában foglalt azon rendelkezéssel szemben, mely szerint a székesfőváros területén csak a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek délelőtt 10 óráig való elárúsítása és házhoz szállítása, továbbá a szatcsüzetlekből ugyancsak a jelezett időpontig való elárúsítása és házhoz szállítása van megengedve s minden más, nem a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek árusítására berendezett üzlet vasárnapon egész napon át zárva tartandó. — az idézett rendelet II. A) 4. c) pontjának azon rendelkezése, mely a vasárnapokra eső betétszármazékokon az elárúsítást és szállítást minden körülmények nélkül, tehát nem csupán élelmiszerekre, hanem minden egyéb árucikkekre nézve megengedi, a nem élelmiszereket, hanem egyéb árucikkeket árusító székesfővárosi kiskereskedők széles rétegeire nézve sérelmes. Az érdekeltek kérésétől körök egyidejűleg azt a kérelmet terjesztették előm, hogy vagy tiltsam el az élelmiszereket kivül minden más cikkek a vasárnapokra eső betétszármazékokon való elárúsítását, vagy ha ez

leheltsége nem volna, biztosítsam nekik is a jogot arra, hogy üzletüket vasárnapokon délelőtt tíz óráig nyitva tarthassák, hogy a vasárnapon jelentkező vonásokat, épp úgy, mint a betétszármazékok, délelőtt 10 óráig ők is kiszolgálhassák.

Tekintettel arra, hogy az utóbbi esetben ama fontos humanitárius és szociális célzat, melyet idézett rendelettel megvalósítani óhajtottam, a teljes vasárnapi munkaszünet azon kereskedőkre és alkalmazottakra nézve, akik a betétszármazékok látogatására határozta magukat, iluzióriussá válnék s ez az idézett 28.559—903. számú rendelettel elérni óhajtott eredmény ellenében visszaesést jelentene, eme alatti biztosítás a kereskedők, iparosok érdekeinek megvétele szempontjából sem kívánok elzárkózni az érdekeltek kereskedők felszólalása elől s a panaszos helyzet orvoslása céljából előző évi június 13-án 28.559 szám alatt kibocsátott rendeletet II. A. 4. c) pontjának módosításával, az 1891. évi XIII. törvények 3. §-ában biztosított jogommal fogva, a betétszármazékok vezetésével megbízott miniszterrelök ural és a földművelésügyi miniszter ural egyetértőleg ezenel elrendelem, miszerint Budapest székesfőváros területén a vasárnapokra eső betétszármazékok az idézett rendelkezéssel meghatározott időig, vagyis délelőtt tíz óráig kizárólag csak a napi élelmiszer körébe tartozó azon cikkek árusítása engedőd meg, amelyeknek rendes üzleti helyiségekből való elárúsítása szintén a jelezett időpontig van megengedve.

Érdekelteim teljes mértékben kiterjedt a nyílt piac pótlására a székesfőváros által berendezett vásárcsarnokokban vasárnapokon folytatott árusításra is, vagyis a székesfővárosi vásárcsarnokokban vasárnapokon délelőtt 10 óráig szintén csak a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek árusítása van megengedve.

Hogy a közönséget most kifejezett rendelkezésem jogi alapja felől is tájékoztassam, szükségesnek tartom kiemelni, miszerint az 1891. évi XIII. t. cikk az ipari munkának vasárnapi szünetelésére vonatkozó rendelkezés alól tehető kivételek számának és mértékének megállapítását rendelők utra és a mindenkori kereskedelemügyi m. kir. miniszter hatáskörébe utasítván, a törvény felhatalmazt arra, hogy a teendő kivételek jogosságát és célszerűségét a hatáskörömben a betétszármazékok és földművelésügyi miniszter urakkal egyetértőleg szabadon bírálhassam meg.

Mint fogva az 1891. évi XIII. t. cikk a betétszármazékokon gyakorolt ipari munkára nézve, érve ez alatt az ipari cikkek árusítását is kivétel nem állapít meg: az 1. §-nak azt az általános rendelkezését mely szerint vasárnapokon az ipari munkának szünetelnie kell, a betétszármazékokon való árusításra éppen úgy kell és lehet alkalmazni, mint a betétszármazékokon kivül, rendes üzletben való árusításra.

Végül, miután tudomásomra jutott, hogy 28.549—903 számú rendelet H. A. 4. a) pontját a székesfővárosi kiskereskedők és szatcsüzetlekből olyképp értelmezik, miszerint a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek kivül más nevezetesen a háztartás körébe tartozó egyéb szükségleti cikkek, mint különösen fát szénét stb-t is árusíthatnak a további férértések kikerülése céljából ezenel kijelentem, miszerint Budapest székesfőváros területén, egy a szatcsüzetlekből mint a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek elárúsítására berendezett összes egyéb üzletekben is, idézett rendeletet értelmében csak a napi élelmiszer körébe tartozó cikkek árusíthatók.

Felhívom a közönséget, hogy a jelen rendelkezésem

zéséről az iparhatóságokat, ugyszintén az illetékes székesfővárosi hivatalokat nemkülönben az érdekeltek kereskedőket, iparosokat is, tudomásul vétel és szigorú alkalmazkodás végett, minél szélesebb körben azonnal értesítse. Amennyiben a székesfővárosi közönsége ezen intézkedésből folyólag ese leg szükségletét látja annak, hogy az eddig vasárnapokon tartott betétszármazékok helyettesítését át, részemről ez ellen nem emelnek kifogást.

Budapestben, 1903. évi július hó 23-án.

Láng s. k.

A fővárosi kiskereskedők körében mozgalom indult meg, hogy a vasárnapi munkaszünetéről szóló rendeletnek Budapest székesfővárosra vonatkozó rendelkezéseit Ujpestre is terjesztésnek ki. Ma délelőtt a tárgyban Láng Lajos kereskedelemügyi miniszterrel az ujjesti kereskedők és iparosok egy küldöttsége tisztelt Wolfner Tivadar országgyűlési képviselő vezetésével, aki a fővárosból kiinduló mozgalom figyelmen kívül való hagyását kérte a miniszterrel, arra való tekintettel, hogy Ujpest közigazgatásilag nem tartozik a fővároshoz, valamint abból az okból, mert Ujpesten a kedvezőbb megélhetési és lakásvizonyok folytán igen nagy számmal laknak munkások, akik bevásárlásaikat csak vasárnap végeztetik. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter a küldöttségnek megnyugtató választ adott.

### Ipar és kereskedelem.

**A Belvárosi Takarékpénztár új 4 1/4%-os záloglevelei.** A pénzügyminiszter a többi miniszterekkel egyetértőleg elrendelte, hogy a Belvárosi Takarékpénztár 4 1/4%-os záloglevelei az 1899. XXX. t. c.-ben leterelt minden beruházási célra elfogadjassanak, a m. elsősorban állami óvadékok céljaira és árvapénzek elhelyezésére. Ugyancsen záloglevelek a es. és kir. közös hadügyminiszter, valamint a m. kir. honvédelmi miniszter által rendelkezett mindenemű katonai óvadék céljaira alkalmazásnak nyilvánították.

**A tanonc-kiallítás.** A Szent István-napi munkakiállítás javában folyó szervezésének munkájában az iparosok nagy szeretettel vesznek részt. Legutóbb a fodrász-szecessió között indult meg mozgalom abban az irányban, hogy a kiállításban a tanulókat ne csak kész munkáikat mutassák be, hanem iparuk kezelésének módjával is ismertessék meg a közönséget. Ezért versenykiírást fogtak rendezni a kiállítás zsűri és a nagyközönség előtt mely célra a kiállítás rendezése az iparosoknál megfelelő nézetet fog berendezni.

**Fizetékfeltevések.** A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetékfeltevéseket jelent: Mezey és Székely cég Temesvár, Jovanovits Elemér kereskedő Szeged.

**Szészárak.** A kontingens nyersszesz ára Budapest 38.50 korona pénzben, 39.00 korona aruban. — Bécsben a kontingentál készára 4.60 korona pénzben 42.80 korona aruban.

**Sertésokozmányásár.** A székesfővárosi sertésvásár és közvágóhid intézőség) Július 24-én. Fölhajtás: Zsírtertés, egymint öreg I. rendű — kilo-

## REGÉNY

### Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(84)

— Nem, nem! Ez gaszág.  
Nemsokára Zacco egyedül jött be, tüzes arccal.

— Hallja, Motta ur!... Egy pillanatra... I csak egy szót...

A tömeg már a ház elé ért; látni lehetett a zászlót a balkon magasságában, mintha be akart volna jönni. Lárma hallatszott.

— Eljen!... Le vele!

— Egy pillanatra! — szökt most Zacco, minden kíméletet félretéve. — Mutassa magát, Motta ur! Mutassa magát, ha nem akarja, hogy szerencsétlenség történjék!

Lent volt a kanonok, aki Pio Nono képét hordta, Rubiera báró, olyan sárga volt, mint a halott, zsebkendőjét lobogtatta, még nagyon sokan és mindenki kiabált:

— Eljen!... Le vele! Le vele!

Motta ur erőtellenül székében fekvő, a pálcával kezében, fejét ráta, a vállát vonogatta, olyan fehér volt, mint az inge. A márk minden áron tudni akarta, mit kívánnak odalent az emberek.

— Eh? Mi az?  
— A pénzt akarják! — kiáltá végre Zacco báró dühösen.

A márk nevetett:

— Kérem, kérem!

Ébben a pillanatban kirohant Maeri Agrippine, barna szoknyája lobogott utána, mialatt a haladók szobájából nagy lárma hallatszott, feldőntött székek zaja, asszonyok sikoltása. Motta felugrott, letette a tálcát az asztalra s fel és alá

járkált a szobában magánkivül, egyik kezét a másikba csapva és ismételve;

— Vége a fiannak! Vége a házannak!

Tizenkilencedik fejezet.

Nemsokára levél jött Izabellától, aki a katasztrófáról még semmit sem tudott és még követet is megrikott. A herceg is irt — levelet, ujjnyi széles fekete kerettel és fekete preséttel — nem tudott megengedezelni anyósa halálán. Azt mondta, hogy a herceg előtt az orvosok tanácsaira titkolni kell a valót, mert villámként hatna rá, olyan beteges, éppen holnap szándékozott hazatérni az édesanyjához! Azzal zárta levelet, hogy valami emléktárgyat kért a halotról, egy hajfürtöt, egy imádságos-könyvet, a jeggyűrűt, amelyet az úján hordott.

A jegyzőnek is irt, és kérdezte tőle, vajjon a megboldogult, az isten nyugosztalja, nem hagyott-e hátra külön vagyont. Fiorio postahivatalnoktól értesültek mindenről az emberek, aki ismerte az egész városka ügyeit, mert a jegyző senkinek sem választ és csak néha mondotta, az öreg emberek szokása szerint mormogva, bizalmas embereinek:

— Nekem úgy rémlik, hogy a herceg már a pocsolyában keresi a holdat!

A szegény halottat nagy sietséggel kivitték a temetőbe, a lázongó nép zugása közt, amely majd ezt, majd azt akarta, reggeltől napestig a téren álldogált zsebdugott kezekkel, tátozt szájával fecsgeve, várva a manna, amely a zászlóval díszített toronyról hulljon alá. Ciolla végre nagy ur lett, nagy, fekete tollal a kalapján, kis bársony-zekében, úgy hogy egy gyermek benyomását tette az emberre, sétálgatott a téren és jobbra-balra tekintgetett, mintha mondaná:

— Hé, most vigyázzatok magatokra! A sekrestyés, aki a keresztet vitte a koporsó előtt, barátságosan hunyorgatott, hogy helyet csináljon magának a tömeg közt, és mosolygott az ismerősök felé, amikor az egész uton hallotta azt a sok dicsőretet, amit az emberek Motta mesterre szórtak.

— Rabló! Gyilkos! Ő meggazdagodott, mialatt más mindenki szegény és koldus maradt, rosszabb, mint azelőtt! Az ő magtárai mindig tele voltak és még folyvást jártatta a törvényszéki szolgát, hogy adósságokat hajtson be!

A leghangosabbak az adósok voltak. Szemérvetették, hogy ő ellenzi a legmakacsabbul, hogy községi feldeket mindnyáruk közt szétosztassanak, hogy mindenkinek legyen egy darabka belőlük. Nem tudták, honnan eréd ez a gyanúsítás, de most már tény volt. Mindenki mondta. A kanonok, állig felfegyverkezve, Rubiera báró, a barkét-zekében, mint egy szegény ördög, folyvást a kunyhók közt mozogtak, barátságosan, szívélyesen.

— Ez a Motta mester mindig a régi maradt! A feleségét meghalni engedte és még csak egy orvost sem hozott neki Palermóból! Traoleány volt, aki neki tisztességgel szerzett a világban! Mit használt a szerencsétlen asszonynak, hogy olyan gazdag volt?

A kanonok bizalmas emberei előtt még mást is mondott:

— Még misét se mondatott a lelkiüdvéről! Tudom bizonyosan. Még a saját vére iránt sincs szíve. Nem akarok beszélni, holnap misét kell mondanom!

Nemes urak és plebejusok egy családdá olvadtak össze, miután az első rémület elmúlt. Most az urak erősen buzdózkodtak a szabadság védelmében. Lelkesek és szerzetesek a mellükön lógó keresztrel, vagy Pio Nona kokárdával és puskával. Margarone Nicolo kapitányt nevezte ki magát, sarkantyúval és katonasípkával. Agrippine Maeri ténst ép csinált és azt mondogatta, hogy szintén harcba vonul, mielőtt kiút a háboru. A városkapitányt gyűjtést rendezett, hogy fegyvereket vásárolhasson, a nép háromszintű öltözetben járt, vörös derékban, fehér szoknyában és kis kalabrieri kalap volt a fején fekete tollakkal. A többi nek minden nap köveket hordtak ki a kapu elé emelt barrikádokhoz, szallagokkal díszített kosarakban; előttük zenekar ment.

(Folyt. köv.)





# Színházak, szórakozó helyek.

## FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. július hó 25-én.

Szirma Imre és Kiss Mihály m. v.

**Éjjeli menedékhely.**

Jelenetek a mélységből 4 felvonásban. Irta Gorkij.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

## VÁROSIGETI NYARI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. július hó 25-én.

Ujházi Ede vendégfelléptével.

**A kisléányok feleség.**

Vígjáték 2 felvonásban.

Utána:

**A miniszter előszobájában.**

Dramolett 1 felvonásban.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

## Ős-Budavára

Nyitva d. u. 6 óráig reggeltől 4 óráig.

Ma szombaton, július 25-én.

Fényes kiváltság mellett a fővárosi kerékpárosok

**Nagy sport-ünnepélye**

A nagy vialtő színpadon este 9 órakor

**diszeloadás.**

**Folies Comiques**

előadás 1/211 órakor.

Éjlel 11 órakor.

**Nagy kerékpár díj-virágkorzó**

amatőr kerékpáros mutatónyári és verseny. A verseny-

díjak ünnepélyes kiosztása.

Éjlel 10-11 óráig reggeltől a mosóban

**Nagy elit-táncestély.**

Fényes táncjáték.

Este 7-9-ig nagyszabású sétánagyszeregy.

Beleépő díj 1 korona.

Kedvezményes jegyek 40 fillér ráfizetéssel érvényesek.

## KÖRÜTI FÜRDŐ GOZMOSO

Gőz- és porcelán-kádfürdők, fedett téliuszoda hidegvíz-gyógyintézet, villamos fürdők, izsaszatós soványító-krák.

Erzsébet-körút 51. A gőmosoda gyorsan és pontosan teljesíti megbízását.

# Ideal IRÓGÉP

azonnal és állandóan látható írással. Tizedes rovatiással. Prospektust és írásmintákat küldenek:

**Schott H. és Donnath**

Budapest, VII., Erzsébet-körút I. szám.

Szállítunk utánvétellel a monarchia minden állomására költségmentesen csomagolásal

**legfinomabb régi horvát uradalmi szilvóriumot.**

3 üveg 8 K. - 6 üveg 15 K. - 12 üveg 28 K.

Továbbá 25 egész 600 literes horvátokban Küküllőből évről-évre való uradalmi szilvórium. Kimerítő árjegyzék bérmentve.

Horvát szilvóriumkivitelű társaság

**Hinkó Kaufmann & Co. Zágráb, Horvátország.**

**Nodusin Aranyér-balszam.**

Egyedülálló szer, mely operáció vagy gőrtés nélkül tökéletesen és biztosan gyógyítja úgy a vnk, valamint a nyíltselt aranyereket. Kórházilag kipróbálva. Teljesen ártalmatlan. Elismert levek szerint szárazak és szárazak teljesen kigyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készítőnél:

**Nagy Kálmán gyógyszerész, Nyréghyázaán**

továbbá Török Józsefnél, Budapest, Király-utca és a többi gyógyszerészekben is. Ára használati utasítással együtt 4 kor. bérmentes küldéssel postán 5 kor., az ország előzetes bekiel-

dezésre vagy utánvétellel előrenem.

## Nyári lakásokban

egy a betegpolárs, valamint az egészség fontos-  
tására a Guttman-féle szaladmaszt, legmentese elzárhat-  
szoba-closetek, closetülések és pót de chambre nélkülöz-  
hetetlenek!

**A monarchia legnagyobb üzlete ezen külön-**

**logosságokban.**

Closet-papír, papír-szoknyók, bidet, egészségügyi káposzterek stb.

**Guttman L. Budapest**

es. és kir. szab. closet-gyár

IV. Városház-utca 2.

Kossuth Lajos-u. sarkán.

**Az osztrák-magyar THERMOPHOR-vállalat**

vezérképviseletébe.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Valódi csak ezen védjeggyel.

Óvakodjunk az utánzóktól!

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

**Óvakodjunk az utánzóktól!**

## Szimfonia hangverseny.

Prof. Wieschendorff II. karmester.

Szombaton, 1903. július 25-én.

Előadás a Szt.-Lukácsfürdő dunaparti nagyvendéglőjében

**Wagner-estély.**

I. „A bolygó hollandi”, nyitány

II. Bovezetés és a béke hírnökének karnéke „Rienzi”ből

III. A „Lohengrin” epóra előjátéka

IV. „Tannhäuser”-nyitány

V. „A Nürnbergi mesterdalnokok” előjátéka

VI. „Az istenek bevonulása Wallinba” Rajna kincseiből

VII. „Erdő esendület” Siegfriedből

VIII. „Wotan bucsúját” „Fülszabber” a Walkürből

IX. „Tristan és Isolde” előjátéka

X. Veronyadai a „Nürnbergi mesterdalnokokból”

XI. Gyászinduló az „Istenek alkonyából”

XII. Császár-induló

Évad május 24-től szeptember végéig.

Az évad kezdetétől jun. 15-ig és aug. 15-16-17-ig szep. végéig teljesen ocsébb árak.

Felvilágosítással szegelt és kívánatra prospektust küld a

**fényvilágosság.** Állandó fűtőszobák **Dr. Révész**

**Aladár** th. megyei főorvos. **Tarcsai Királyfürdő**

különösen mint **óvszor lárvány esetén ivóvízről ajánlatok.** Megrendelések **Tarcsai Fürdő-**

**igazgatójának** és Budapestben **Édeskúty L.** os. és

kar. udvari szállítóhoz (Erzsébet tér 8.) intézendők Vasuti

állomás. Post. és távirati helyben. Budapestről és Győről

naponta Tarcsafürdő felirattal közvetlen 11-12 óráig osztály

kosok közölköznek oda- vissza.

Az egyedül létező val. angol

**Szépítőszert**

a Balassa-féle valódi angol

**UGORKATEJ,**

mely azonnal átvált mind

szépség, májforrás, patia-

nás, borhaték (mitesszer) stb. és az

az arcznak friss üdöséget,

italt és kővetészt.

1 üveg ára 2 K. Ehhez ugorkaszappan 1 kor., poudre 2 kor.

Főosztály: **Balassa Kornél** szerzője **Temesvár.**

Kapható minden gyógyszerárban. Főkirát Budapest: **Török József** gyógyszerárban, Király-u. 12 és Andrássy-u. 26.

Magyar kir. államvasutak. Üzletv. Szegeden.

**Pályázati hirdetmény.**

A Gombos állomás megújásod p. u. vendéglő bérletére ezenel nyilvános pályázat hirdettek. A bérlet fontl vendéglőre nézve 1904. évi január hó 1-ével veszi kezdetét és tart ezen időponttól számított 8 év át, vagyis 1908. évi december 31-ig. Bérletnek a következ helyiségek bocsátatnak rendelkezésre. Lakásul: 3 szoba, 1 főzőkonyha, 1 előszoba, 1 folyosó, 1 lélekamra, 1 árnyékszék, 1 padlás, 1 pince, 1 jégverem.

Az I és II. oszt. váróterem, III. oszt. 6t- és váróterem és tállal valószámlára átengedettek.

Az egy korona bélyeggel ellátott és „Ajánlat a magy. kir. államvasutak főtnt kiirt Gombos állomása pályaudvarán levő vendéglő üzletre” felirattal ellátott, lepecsételt, borítékba zárt, nemkülönben kelő okmányokkal felszerelt ajánlatok 1903. évi aug. hó 8-án déli 12 óráig az auliert üzletvezetőség általános osztálya főnöknél (üzletvezetőség palota I. em. 21.) vagy személyesen, vagy kir. posta útján benyújtandók.

Bánatpénz fejében a bérletre 200, azaz kétfőszáz korona készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, a szegedi üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál 1903. évi aug. 7-én déli 12 óráig vagy személyesen vagy kir. posta útján beküldendő.

Megjegyeztetik, hogy a vendéglő III. osztályú váró- és étterem fűtése és világításának felét a m. kir. államvasutak viselik.

Az értékpapirok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbbi jegyzőt, 14 napnál nem régebb, a napi értéket meg nem haladó napi árfolyam csak 90%o szerinti értékben számítatnak.

Készpénzben letélt összeg után kamat nem fizetetik.

Az ajánlatban a letélt megtörténő megemlítésd ugyan, de a letétről nyert elismerény nem csatolandó.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályban (I. emelet 12. sz.) a hivatalos órák tacama alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételeztük, hogy a feltételek ismerik a szakot magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A fentebbi feltételektől eltérő vagy a kitézött határidőn túl beérkezett ajánlatok, továbbá olyan ajánlatok, melyek átviratlag tételnek a végül olyanok, melyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétetett, figyelembe vétetni nem fognak. Az ajánlatok között a választás szabadon, a bérösszegre való tekintet nélkül történik.

Szeged, 1903. évi július hóban. Az üzletvezetőség.

(Utánnomat nem díjazatik.)

**MEGJELENT! • MEGJELENT!**

Az Athenacum irod. és nyomdai r.-társ. kiadásában Budapesten, VII., Kerepesi-út 54, megjelenik:

**Mátyás Király Emlékkönyv.**

A nagy király kolozsvári emlékszóbrának leleplezése alkalmára szülővárosa, Kolozsvár sz. kir. város megbízásából szerkesztette

**Dr. MÁRKI SÁNDOR.**

Tizenkét önálló képmelléklettel, 2 térképpel és 135 művészi kivitelű szöveggel.

Ára pompás díszkötésben 24 korona.

A tanári könyvtárak részére való beszerzésre a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter úr 4112/1901. számú rendelkezéssel melegen ajánlotta.

Kapható a kiadótársulatnál, valamint minden könyvkereskedésben.

**Budapesti RÖSER-tanintézet**

Ötvenegyedik iskolai év. Tanulóik eddigi száma 16560.

(14-18 éves ifjak részére), teljese-  
sen egyenlő az Állami, köz-  
ségi, testületi és kereskedelmi  
akadémiaiakkal kapcsolatos  
feladatokkal. Iskolákkal. Össz-  
eségi bizonyítványai az egyetves  
öntékonyságra jogosítanak.

1. Háromosztályú felsőkereskedelmi iskola

2. Negyosztályú polgári iskola

3. Kétfős kereskedelmi szaktanfolyam

4. Egyéves kereskedelmi szaktanfolyam

külföldiek részére,  
(szerb, román, bolgár, horvát és  
görögországi ifjak részére),  
oly ifjak és felnőttek részére, kik  
iskolail kötelezettségüknek eleget  
tettek, a nagykereskedelemben terén vagy  
gyárt., pénzügyben stb. gyakorlati  
hivatásokra szükséges ismereteket  
őbajlájuk megszerzését maguknak.

Beírások: augusztus 30-tól szeptember 5-ig.

Értesítő-kivonatot küld az igazgató!

**Röser János tanár,** Budapest, VI.

Árault-utca 10.

## A Hecht-Bankház szerencséseje

1903. július 1-én

**40000 koronát**

nyertek Hecht-Bankháznál

résztulajtosásra vásárolt

oszt. vör.-kor.-sorsjegyek.

Augusztus 1-én lesz az

olasz vörös ker.-sorsjegyek

huzása.

Főnyeremény:

**20.000 líra aranyban.**

2 drb 36 havi 2 korona

58 fill. résztulajtosásra, 5

drb 36 havi 7 kor. 20 fill.

résztulajtosásra. Két résziót

hozódóval a harmink ingyene-

zonnán jätékgy. Huzás

után nyerevényjegyzéket kül-

dünk. Tíjra alkalom nyílik rá,

hogy mindenképp megrendé-

szerezze magát a Hecht-Bank-

háznál Budapest. Feren-

csék-térén 6. és Erzsébet-

körút 32 a hol már sok fő-

nyereményt nyertek.

**Dr. RENNERT**

**vizgyógyintézete**

— bejáró betegek részére. —

Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555.)

Az intézetben gyógykezelés alá vétettek: almatianság, szédülé-

s, fejfájás, valamint minden ideg- és gerinobajok, gyen-

geségi állapotok, ideges szívbántalmak, a szívmozgás

zavarai stb. Gyógyeszközök: A vizgyógyító-

módszer összes eljárásain kívül, szénasavas fürdők (gyógybajok

számára), fonytűfürdők (húlszöveteknél és csúszos bántalmaknál),

és elektroimas minden faja, masszázás stb.

Kívánatra prospektus. — Árak mérsékelték.

20892/903. szám.

Magyar kir. államvasutak. Üzletv. Szegeden.

**Pályázati hirdetmény.**

A Gombos állomás megújásod p. u. vendéglő bérletére ezenel nyilvános pályázat hirdettek. A bérlet fontl vendéglőre nézve 1904. évi január hó 1-ével veszi kezdetét és tart ezen időponttól számított 8 év át, vagyis 1908. évi december 31-ig. Bérletnek a következ helyiségek bocsátatnak rendelkezésre. Lakásul: 3 szoba, 1 főzőkonyha, 1 előszoba, 1 folyosó, 1 lélekamra, 1 árnyékszék, 1 padlás, 1 pince, 1 jégverem.

Az I és II. oszt. váróterem, III. oszt. 6t- és váróterem és tállal valószámlára átengedettek.

Az egy korona bélyeggel ellátott és „Ajánlat a magy. kir. államvasutak főtnt kiirt Gombos állomása pályaudvarán levő vendéglő üzletre” felirattal ellátott, lepecsételt, borítékba zárt, nemkülönben kelő okmányokkal felszerelt ajánlatok 1903. évi aug. hó 8-án déli 12 óráig az auliert üzletvezetőség általános osztálya főnöknél (üzletvezetőség palota I. em. 21.) vagy személyesen, vagy kir. posta útján benyújtandók.

Bánatpénz fejében a bérletre 200, azaz kétfőszáz korona készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, a szegedi üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál 1903. évi aug. 7-én déli 12 óráig vagy személyesen vagy kir. posta útján beküldendő.

Megjegyeztetik, hogy a vendéglő III. osztályú váró- és étterem fűtése és világításának felét a m. kir. államvasutak viselik.

Az értékpapirok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbbi jegyzőt, 14 napnál nem régebb, a napi értéket meg nem haladó napi árfolyam csak 90%o szerinti értékben számítatnak.

Készpénzben letélt összeg után kamat nem fizetetik.

Az ajánlatban a letélt megtörténő megemlítésd ugyan, de a letétről nyert elismerény nem csatolandó.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályban (I. emelet 12. sz.) a hivatalos órák tacama alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételeztük, hogy a feltételek ismerik a szakot magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A fentebbi feltételektől eltérő vagy a kitézött határidőn túl beérkezett ajánlatok, továbbá olyan ajánlatok, melyek átviratlag tételnek a végül olyanok, melyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétetett, figyelembe vétetni nem fognak. Az ajánlatok között a választás szabadon, a bérösszegre való tekintet nélkül történik.

Szeged, 1903. évi július hóban. Az üzletvezetőség.

(Utánnomat nem díjazatik.)

**MEGJELENT! • MEGJELENT!**

Az Athenacum irod. és nyomdai r.-társ. kiadásában Budapesten, VII., Kerepesi-út 54, megjelenik:

**Mátyás Király Emlékkönyv.**

A nagy király kolozsvári emlékszóbrának leleplezése alkalmára szülővárosa, Kolozsvár sz. kir. város megbízásából szerkesztette

**Dr. MÁRKI SÁNDOR.**

Tizenkét önálló képmelléklettel, 2 térképpel és 135 művészi kivitelű szöveggel.

Ára pompás díszkötésben 24 korona.

A tanári könyvtárak részére való beszerzésre a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter úr 4112/1901. számú rendelkezé

